

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА МЕТАЛУРГИЧНАТА ИНДУСТРИЯ

МЕТАЛУРГИЯТА В БЪЛГАРИЯ

2018 ГОДИНА

СОФИЯ, 2019 год.

Вече трето десетилетие Българската асоциация на металургичната индустрия (БАМИ) подготвя своето специализирано издание за българската металургична индустрия, за производството и постиженията в сектора, търговския обмен и потреблението на метали и металургични продукти.

Изданието е предназначено за ръководители и специалисти в металургичните предприятия, за партньори от страната и чужбина, ползва и от широк кръг външни експерти.

Колективът на БАМИ, който подготви изданието **„Металургията на България през 2018 година”** благодари на всички фирми, които предоставиха информация и данни за произведената/реализирана от тях продукция и направените през годината инвестиции. Изказва благодарност и на Министерството на икономиката за предоставените данни по вноса и износа на метална продукция. Тази информация обогатява неговото съдържание и ползите за потребителите.

„Металургията в България” включва специфична за бранша информация, въз основа на официални статистически и производствени данни. Годишника не отразява насоките и дейностите, по които БАМИ работи. Тези теми са предмет на други материали и отчети, публикувани на интернет-страницата на Асоциацията (www.bami.bg).

При подготовката на изданието освен посочените в него национални източници са ползвани материали и публикации от външни, като Еврофер (www.eurofer.eu), Световната асоциация по стомана (www.worldsteel.org), Еврометали (www.eurometaux.eu), Евростат (www.ec.europa.eu) и други международни организации в областта на черната и цветна металургия.

СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ ПЪРВИ	6
ИКОНОМИКАТА ПРЕЗ 2018 ГОДИНА	6
1. НАСЕЛЕНИЕ, ПАЗАР НА ТРУДА, РАБОТНА ЗАПЛАТА	6
1.2. БВП, БДС, ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ	11
1.3. ЕНЕРГИЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ, ТОВАРООБОРОТ	14
1.4. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБМЕН, ВНОС И ИЗНОС НА СТОКИ	17
1.5. МЕТАЛУРГИЧНАТА ИНДУСТРИЯ НА ЕС И БЪЛГАРИЯ.....	20
РАЗДЕЛ ВТОРИ.....	23
ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ В БЪЛГАРИЯ.....	23
2.1 ПРОИЗВОДСТВО НА ЧЕРНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ	23
2.1.1. ПРОИЗВОДСТВО НА СТОМАНА В ЕС И СВЕТА ПРЕЗ 2018 ГОД	23
2.1.2. ПРОИЗВОДСТВО НА СУРОВА СТОМАНА В БЪЛГАРИЯ.....	25
2.1.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ВАЛЦУВАНИ ЧЕРНИ МЕТАЛИ.....	26
2.2. ТЪРГОВСКИ ОБМЕН И ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ВЧМ	29
И ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ	29
2.2.1. ВНОС НА СКРАП, ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ.....	29
2.2.2. ИЗНОС НА СКРАП, ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ.....	33
2.2.3. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБМЕН НА ВЧМ И ИЗДЕЛИЯ.....	36
2.2.4. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ	38
2.2.5. РЕАЛНО ВЪТРЕШНО ПОТРЕБЛЕНИЕ (РВП) НА СТОМАНЕНИ ПРОДУКТИ	40
2.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ОГНЕУПОРНИ МАТЕРИАЛИ И ИЗДЕЛИЯ	43
2.4. ЛЕЕНЕ НА МЕТАЛИ	44
РАЗДЕЛ ТРЕТИ	46
ЦВЕТНАТА МЕТАЛУРГИЯ В БЪЛГАРИЯ.....	46
3.1. ПРОИЗВОДСТВО НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ	46
3.1.1. ПРОИЗВОДСТВО НА МЕД (АНОДНА И ЕЛЕКТРОЛИТНА)	46
3.1.2. ПРОИЗВОДСТВО НА ОЛОВО	50
3.1.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ЦИНК.....	53
3.1.4. ПРОИЗВОДСТВО НА БЛАГОРОДНИ, СЪПЪТСТВАЩИ МЕТАЛИ И	
ХИМИЧЕСКИ ПРОДУКТИ	56
3.1.5.ПРОИЗВОДСТВО НА ПРОКАТ ОТ ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И СПЛАВИ.....	57
3.1.6. ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА ОТПАДЪЦИ ОТ ЦВЕТНИ МЕТАЛИ.....	60
3.2. ТЪРГОВСКИ ОБМЕН, ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ	61
3.2.1. ВНОС НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ.....	63
3.2.2. ИЗНОС НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ	65
3.2.3. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБОРОТ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ.....	67
3.2.4. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ	68
3.2.5. ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И СПЛАВИ.....	70
ЧЛЕНОВЕ И РЪКОВОДСТВО НА БАМИ	73

ВЪЗПРИЕТИ СЪКРАЩЕНИЯ:

<i>БАМИ</i>	-	<i>Българска асоциация на металургичната индустрия</i>
<i>БВП</i>	-	<i>Брутен вътрешен продукт</i>
<i>БДС</i>	-	<i>Брутна добавена стойност</i>
<i>БКТД</i>	-	<i>Бранишов колективен трудов договор</i>
<i>ВП</i>	-	<i>Видимо потребление</i>
<i>ВПНГ</i>	-	<i>Видимо потребление на глава от населението</i>
<i>РВП</i>	-	<i>Реално вътрешно потребление</i>
<i>ВЧМ</i>	-	<i>Валцувани черни метали (прокат)</i>
<i>ГВ</i>	-	<i>Горецовалцуван (прокат)</i>
<i>ЕСТЕ</i>	-	<i>Европейска схема за търговия с емисии</i>
<i>ЗГП</i>	-	<i>Завод за горещо поцинковане</i>
<i>КЦМ</i>	-	<i>Комбинат за цветни метали</i>
<i>МОД</i>	-	<i>Минимален осигурителен доход</i>
<i>НАП</i>	-	<i>Национална агенция за приходи</i>
<i>НОИ</i>	-	<i>Национален осигурителен институт</i>
<i>ОНД</i>	-	<i>Организация на независимите държави (бивш СССР)</i>
<i>СПС</i>	-	<i>Стандарт на покупателна способност</i>
<i>СВ</i>	-	<i>Студеновалицуван (прокат)</i>
<i>СОД</i>	-	<i>Среден осигурителен доход</i>
<i>ТЦМ</i>	-	<i>Тежки цветни метали (прокат от мед и месинг)</i>
<i>ЦИЕ</i>	-	<i>Централна и Източна Европа</i>
<i>CIS</i>	-	<i>Общност на Независимите Държави</i>
<i>NAFTA</i>	-	<i>Северноамериканско споразумение за свободна търговия</i>

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Българската асоциация на металургичната индустрия (БАМИ) вече трето десетилетие подготвя и издава специализиран годишник **Металургията в България 2018**, който Ви предоставяме за запознаване и ползване.

В изданието отново ще намерите важни за металургичната индустрия показатели, данни за българското, европейското и световно производство, събрани и систематизирани за период от няколко последователни години, Изминалата 2018 г. премина под знака на Българското председателство на Съвета на ЕС. В програмата на Българското Правителство

представители от БАМИ и големите металургични фирми активно се включиха в организацията, финансирането и изпълнението на няколко събития. Участие взеха и представители на организациите на производителите от стоманодобива и цветната металургия на ЕС. Съвместно поставихме пред ЕК и страните-членки нашите послания за дългосрочна индустриална стратегия на Европа. Запознахме ги с необходимостта от развитие на металургията и запазването ѝ като иновативна високотехнологична индустрия, с водеща роля в икономиката на Европа и съвременния свят.

И през изминалия едногодишен период производителите на метали и продукти продължиха да изпълняват основните цели – да инвестират в нови технологии и производства с висока добавена стойност, да работят за устойчиво развитие, за опазване на природата и добра работна среда. Образованието, социалната политика и подпомагането на регионите също бяха в тези приоритети. Отчетени са високи резултати при производството на метали, в преработката им до крайни продукти и изделия, в технологичните и финансови показатели от дейността.

Постигнатите успехи са резултат на дългосрочна визия и работа за устойчиво и конкурентно развитие. Те са гаранция и за нашето бъдеще, за успешното справяне с целите и предизвикателства, които поставя съвременният дигитален свят.

Отново искам да благодаря на всички с принос към това издание, необходимо и полезно не само за българските металурзи, но и за широк кръг ползватели от страната и чужбина.

С уважение,

АНТОН ПЕТРОВ

Председател на УС

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

ИКОНОМИКАТА ПРЕЗ 2018 ГОДИНА КРАТЪК ПРЕГЛЕД – БЪЛГАРИЯ, ЕС

1. НАСЕЛЕНИЕ, ПАЗАР НА ТРУДА, РАБОТНА ЗАПЛАТА

Изминалата 2018 г. се характеризира с успешно развитие на икономиката и основните сектори на българската индустрия. Влияние оказаха различни външни и вътрешни фактори, като финансова и политическа стабилност, трудова и социална среда, пазари, търговски санкции, военни конфликти. Въпреки негативното влияние на някои от тях, включващи нисък растеж на европейската икономика, санкциите срещу Русия, наложени от САЩ мита за стоки от ЕС, българската икономика отчете добри показатели и растеж. На този етап негативно отражение върху индустрията оказват и някои вътрешните фактори, като демографската криза, проблеми в образованието и трудовия пазар, енергетиката и миграцията на млади хора от страната.

През 2018 г. България запази нивото на растеж на БВП от последните няколко години, **с прогнозен ръст от 3.1%**. Това не променя заеманата последна позиция на страната по отношение на общи икономически показатели и социален статус, спрямо страните-членки.

Демографските показатели продължават да се влошават, както по отношение на броя на населението, така и неговата възрастова и образователна характеристика. **Вече десетилетие населението на България намалява всяка година, включително и през 2018 год. с 50 хил. души.**

Съгласно данните в табл.1.1 градското население е около 3 пъти повече от това в селата, през годините тази разлика се увеличи в полза на живеещите в големите градове. Селата продължават да се обезлюдяват и за последните пет години делът на селското население е намалял с 93.8 хил. или 6 %.

Таблица 1.1

Население по пол и местоживееене, хил. души

Групи население:	2015 г.		2016 г.		2017 г.		2018 г.	
	Хил. души	%	Хил. души	%	Хил. души	%	Хил. души	%
В градовете	5 227.1	73.1	5 204.4	73.3	5 181.8	73.5	5 159.1	73.7
В селата	1 926.7	26.9	1 897.4	26.7	1 868.3	26.5	1 840.9	26.3
Мъже	3 477.2		3 449.9		3 422.4		3 395.7	
Жени	3 676.6		3 651.9		3 627.6		3 604.3	
Общо:	7 153.8	100.0	7 101.8	100.0	7 050.0	100.0	7 000.0	100.0

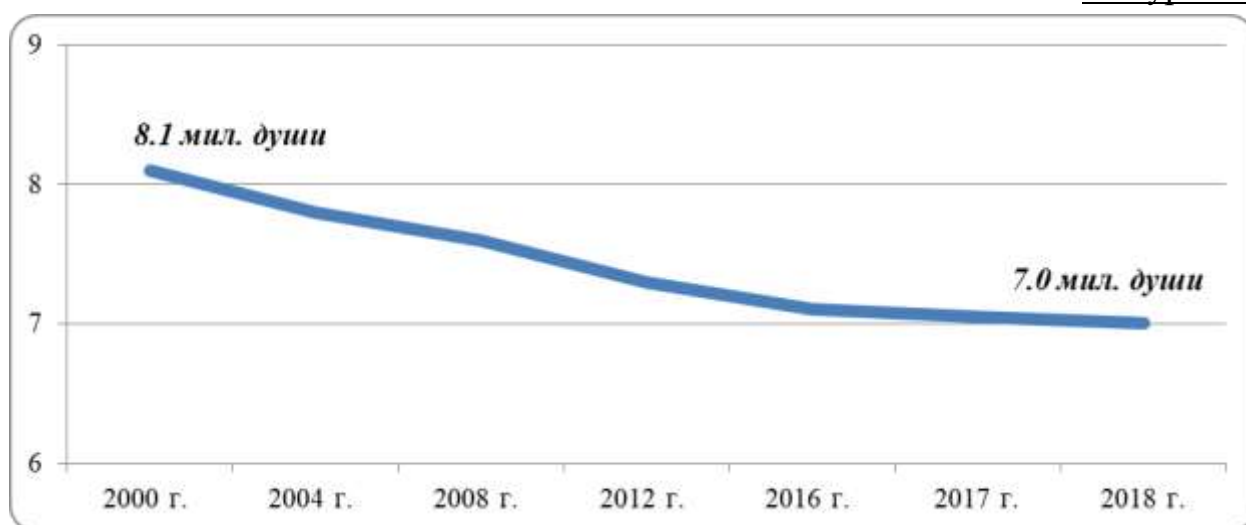
Източник: НСИ

Намаляване на броя на населението е резултат от много фактори, включително и миграционните процеси за съответната година. Данните на НСИ за външната миграция през последната година показват:

- заселени лица (**имигранти**) – 29 559 души, с 3 962 повече от 2017 г.;
от тях 55 % са с българско гражданство и 45 % с чуждо;
- изселени (**емигранти**) – 33 225 души, с 1 639 повече от предходната година, от тях 94 % са български граждани.

Балансът е с **отрицателен механичен прираст от –3 666 души при -5 989 души** през 2017 г. Въпреки намаляване на отрицателния механичен прираст в резултат на повече заселени лица, все още има ръст в изселващите се от страната българи и тази тенденция е трайна.

Фигура 1.1

Население на България, брой мил. души

Показателите за естествен прираст показват, че **България отчита най-големи отрицателни стойности в ЕС(28)**. От фигура 1.1 се вижда реалният спад от над 1,100 милион души от 2000 г. досега.

Ниската раждаемост и миграцията на семейства с деца води до неблагоприятна възрастова характеристика. За 2018 г. структурата на населението по групи е както следва:

Под трудоспособна възраст (под 15 години) – 15.2 %, в ЕС – 15.6 %.

В трудоспособна възраст – 60 %, в т.ч 15-24 годишни 9.1 %, ЕС – 10.8 %.

Над трудоспособна възраст – 24.8 %

Най-перспективна за икономиката е възрастовата група от 15 до 24 години и тя е с постоянно намаляващ дял. За 2018 г. е **9.1 %, с 1.7 % под средното ниво в ЕС**. Като се отчете и отрицателния прираст в близките години **бизнесът не може да разчита на повече работна ръка от местното население**. Вносът на работници от трети страни е част от решението на този проблем.

Демографските показатели зависят от качеството и жизнения стандарт в страната, което се отразява на средната продължителност на живот.

Публикуваните данни от НСИ са за 2017 година показват, че средната **продължителност на живот в Европейския Съюз е 80.9 години**, за България е **най-ниска - 74.8 години**. Българите в страната живеят 6.1 години по-малко. При жените тази разлика е 5.1 години, при мъжете – 6.9 години.

В съответствие с демографската характеристика се променя и пазарът на труда. Данни за средногодишния **брой на наетите лица** по трудово и служебно правоотношение, за доходите на работещите и някои социални параметри за 2017 год. са представени в таблица 1.2.

Таблица 1.2

Средногодишен брой на наети лица, ниво на безработица, инфлация

Показатели	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018* г.
Средногодишен брой на наетите лица (национални сметки), хил. души	2 203.1	2 254.8	2 277.3	2 308.1	2 238.4
Средногодишен брой регистрирани безработни, хил.	384.5	305.1	247.2	206.9	173.3
Средногодишно ниво на безработица, %	11.4	9.1	7.6	6.2	5.2
Инфлация/дефлация	-1.4	- 0.1	- 0.8	2.1	2.4
Средна месечна работна заплата на наети по трудово и служебно правоотношение, лева	822	878	962	1 037	1 135
- обществен сектор	888	926	984	1 065	1 165
- частен сектор	800	863	954	1 029	1 126
- в т.ч. преработваща промишленост	700	761	846	930	1 018
Средна месечна заплата, дейност по КИД 24.Производство на основни метали, в т.ч.:	1 178	1 187	1 303	1 356	1 471
• черна металургия	1 050	1 077	1 257	1 440	1 550
• цветна металургия	1 661	1 658	1 774	1 770	1 950
• леене на метали	692	740	827	943	1 032

*Източник: НСИ, *предварителни данни*

Данните за 2018 год. спрямо предишните години показват, че броят на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в четири последователни години расте. Но за последната **2018 год. НСИ отчита намаление от -69.7 хил.души (предварителни данни)**, като процентът на регистрираната безработица продължава да намалява, с -1.0 % до 5.2 %.

Противоречивите по същество показатели за намаляващ брой на заетите лица (-34 хил.души) и паралелно спад на процента на безработица се обяснява с промени в основните демографски характеристики, като намаляващ процент на работоспособно население (застаряващо) и емиграция на хора в работоспособна възраст.

За 2018 год. всички дейности на индустрията отчитат спад на заетите лица, с изключение на добивната промишленост с малък ръст от 50 броя. Така заетите в секторите на преработващата промишленост намаляват общо със -17 хил. души, в енергетиката с -200 души, в сектор ВиК и преработка на

отпадъци – около -1000 души и в строителството със -7 хиляди души. Въпреки общото намаление на работещите в преработващата промишленост, заетите в дейност „Производство на основни метали“ през 2017 год. са се увеличили с +655 души, 1.7 %.

От безработните лица почти 50 % са с основно/начално образование, а 30 % с по-ниско. Качеството на трудовия пазар **не отговаря на потребностите на индустрията и състоянието не се подобрява.**

Доходите на работещите по трудово и служебно правоотношение за последните 5 години са нараснали общо с 38 %, а само за 2018 – с 9.5 %. Средната месечна заплата в страната през 2018 год. достига 1 135 лева, увеличение спрямо 2017 г. от 98 лева. В общественния сектор е с 39 лева по-висока от частния сектор.

В преработващата промишленост **СРЗ е 1018 лева с ръст от 9.5 %**, респективно +88 лева. За същия едногодишен период Брутната Добавена Стойност (БДС) в промишлеността е нараснала с **1.52 %**. **Работните заплати отчитат висок изпреварващ ръст.** Тази диспропорция е резултат на административно определяната МРЗ, без критерии и в несъответствие с реалните икономически резултати на индустрията.

Средната работна заплата(СРЗ) и средният осигурителен доход(СОД) на работещите в производството на метали и прокат от тях са едни от най-високите в страната. За икономическа дейност, включваща черна, цветна металургия и леенето на метали по предварителни данни на НСИ за 2018 год се очаква **СРЗ от 1 471 лева**, което е 1.5 пъти по-висока от средната заплата в преработващата промишленост. Най-висока от всички металургични производства е средната заплата в цветната металургия - близо два пъти над средната за наетите по трудов договор за цялата страна.

В металургичната индустрия Минималната Работна Заплата (МРЗ) се договаря със социалните партньори в Браншов Колективен Трудов Договор (БКТД), с двегодишен срок на действие. За периода 2019 г. – 2020 г. е приета МРЗ със 100 лева по-висока от тази в страната, договорени са и нови по-високи стойности на допълнителни плащания и социални придобивки.

Поради специфичните условия на труд в металургичните производства има нормативи, които увеличават разходите на работодателите за труд извън работната заплата. За повечето икономически сектори и дейности тези разходи не са присъщи.

Затова в металургията, в добивната промишленост и в енергетиката относителният дял на средствата за **работна заплата от общите разходи за труд на работодателя са около 70%.** В останалите дейности на преработващата промишленост, както и средно за страната разходите за работни заплати имат дял от около 82 %. Тази разлика се дължи на по-високите общи разходи за труд в базовите индустрии, формирани от **по-големи осигурителни вноски, допълнителни плащания за специфични**

условия на труд, са нощен труд в непрекъснатите процеси, други социални придобивки и надбавки.

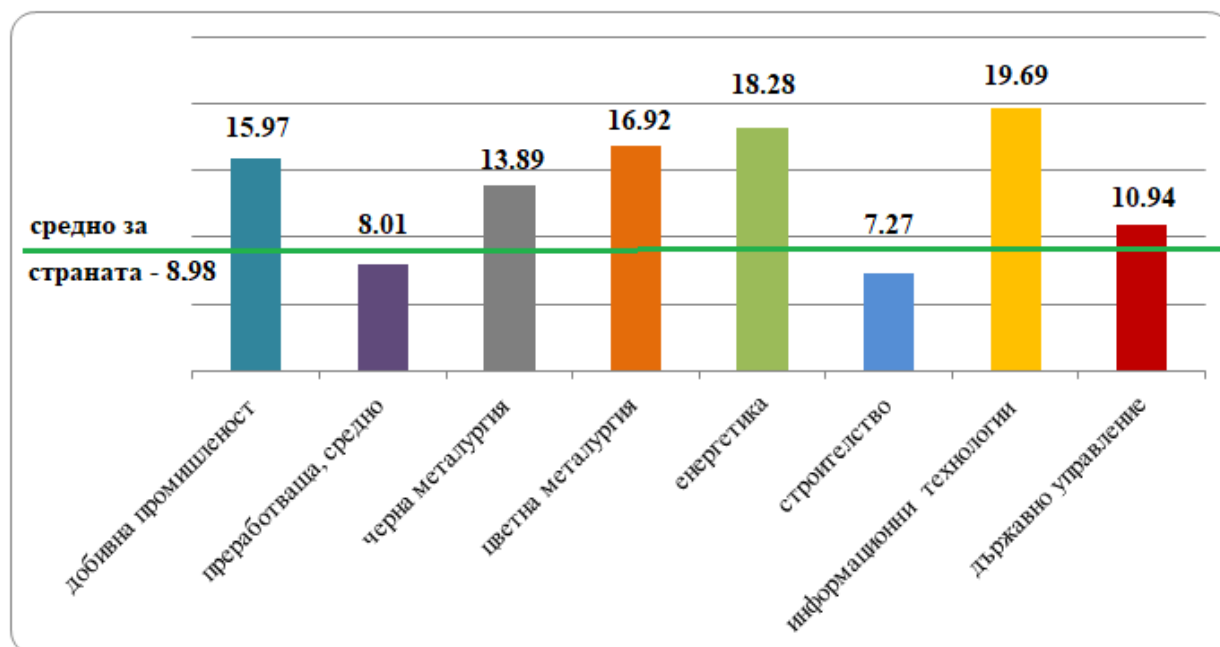
Структурата на разходите, които работодателите правят за едно наето лице средно за страната и по някои специфични, близки до металургията сектори на икономиката са дадени в следната таблица:

	Работна заплата	Осигуровки от работодателя	Други социални надбавки*
Общо за страната, %	81.8	14.7	3.5
Добивна промишленост	71.6	19.0	9.4
Преработваща промишленост в т.ч. металургия	82.0 71.0	14.8 18.0	3.2 11
Енергетика	70.2	16.8	13

*включва и изплатените обезщетения

На фиг. 1.2 също са представени разходите на работодателите за труд, но за **един отработен час на наето лице** по трудово и служебно правоотношение през 2017 год., средно за страната и по основни сектори на икономиката, включително за металургията.

Фиг.1.2

Разходи на работодателя за труд, лева за един отработен час

Източник: НСИ

Най-високи са разходите за един отработен час в информационните технологии, които са предимно под форма на заплати. Следва енергетиката и

на трето място цветната металургия. След тях са добивната промишленост и черна металургия, която заема 5-то място по разходи за труд на отработен час от икономическите дейности в индустрията (при 6-то за 2016 г. или една позиция напред).

Спрямо предходната 2016 год. разходите за труд общо в страната са нараснали със 111 %, като за черната металургия са увеличени със 118 %, а за цветната – 106 %.

1.2. БВП, БДС, ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ

През 2018 г. световната икономика отчита растеж от 3.7 %, за ЕС(28) средният ръст е 2.0 %. За българската икономика е 3 %.

По данни на Евростат произведеният през 2018 год. **БВП по пазарни цени на човек от населението в ЕС(28) е 30 900 евро, ръст от 3 %.** В България съгласно същия източник е 7 800 евро с ръст от 6.8 %, остава 4 пъти по-малък от средния в ЕС . България е единствена страна-членка с ниво под 10 хил.евро на човек. Румъния от 2018 г. преодоля тази граница и достигна 10 400 евро/човек, при постоянен ежегоден ръст над 8 %. Близки показатели отчита Полша–12 900 евро/човек, Унгария – 13 500 евро/човек, Латвия – 15 300 евро /човек.

От всички 28 страни-членки в 12 от тях БВП на един човек надвишава средното ниво за ЕС, а ръст отчитат всички страни, с изключение на Швеция.

По отношение на БВП на човек от населението, но определен през Стандарти на покупателна способност (СПС) нашата страна също изостава от новоприетите страни на ЦИЕ. В България **БВП, преизчислен по СПС представлява 49 % (14 800 евро) от средното европейско ниво.** Близки по този показател страни са: Румъния – 63 % (18 800 евро), Полша – 70 % (20 900 евро), Унгария – 68 % (20 300 евро), Латвия – 67 % (20 000 евро). За другите страни от ЦИЕ този показател е над 70 %.

Брутна Добавена Стойност (БДС) и Брутният Вътрешен Продукт (БВП) на България за период от четири последователни години, общо и по икономически дейности са дадени в табл.1.3.

Съгласно предварителните данни на НСИ Брутна добавена стойност (БДС) през 2018 год. е **93 513 млн.лева**, с 5 879 млн. лева повече от 2017 г., а Брутният вътрешен продукт /БВП/ - **107 925 млн.лева (+6 882).**

Делът на промишлеността в БДС за 2018 г. е 23 % при 24 % през 2017 г., а в БВП – 20 % (21 % през 2017 г.). Намаляването на този дял е за сметка на по-големият растеж на добавената стойност от услуги. Така увеличението на добавената стойност от промишлеността е 324 млн.лева, а в услугите – близо 4 000 млн.лева.

Селското стопанство след ръст през 2017 г. отново има спад в добавената стойност от 4.3 %.

Данните за 2018 г. показват, че **реалната икономика**, включваща селско стопанство, добивната и преработваща промишленост, енергетиката и строителството, **през 2018 г формира 27.4 % от БВП**, а 45.1 % се формират от услугите (44,2 % през 2017 г.). Държавното управление, образованието и здравеопазване са с относително постоянен дял от около 14 %.

Таблица 1.3

БВП и БДС по сектори и групировки, млн. лева

Показатели	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.*	
					%
Брутна Добавена Стойност /БДС/– текущи цени, мил.лева, в т.ч.	76 546	79 937	87 634	93 513	86.6
- селско и горско стопанство	3 664	3 519	4 114	3 937	3.7
- добивна и преработваща пром., енергетика, ВиК (B-E)	18 013	19 009	21 318	21 642	20.0
- строителство (F)	3 322	3 388	3 606	3 996	3.7
-----	-----	-----	-----	-----	-----
- търговия, хранене, транспорт и съобщения (G-J)	20 937	22 039	24 735	26 882	24.9
- финанси, застраховки, недвижимо имущество и други бизнес услуги (K,L,M,N)	17 705	18 806	19 964	21 805	20.2
- държавно управление, образов., здравеопазване (O-Q), други (R-U)	12 905	13 175	13 898	15 250	14.1
=====	=====	=====	=====	=====	=====
- корективи /данъци/	12 025	12 698	13 408	14 412	13.4
Брутен Вътрешен Продукт /БВП/, млн.лева	88 571	92 635	101 042	107 925	100.0

Източник: НСИ,* предварителни данни

Предварителните данни НСИ отчитат ръст в БВП по съпоставими цени през 2018 г. спрямо предходната **от 3.1 % и за БДС – 3.0 %** (съответни стойности за 2017 г. - 3.6 % и 3.7 %).

Въпреки намаляващият относителен дял на индустрията в БВП на страната, тя е основен фактор за растеж на цялата икономика, за осигуряване на работни места и износа на стоки. Съгласно последните данни на НСИ за 2017 година, представени в табл.1.4, всички сектори на промишлеността отчитат ръст в произведената продукция и в добавената стойност.

Таблица 1.4

Промисленост, икономически показатели

КИД 2008 / ПОКАЗАТЕЛИ	2014	2015	2016	2017
ОБЩА ПРОМИШЛЕНА ПРОДУКЦИЯ	63 446	66 105	66 376	74 767
Добивна промишленост/Сектор В/				
-произведена продукция, млн.лева.	2 433	2 435	2 496	2 852
- добавена стойност, млн. лв.	1 162	1 107	1 136	1 420
- заети лица, брой	24 105	24 025	24 969	21 959
- добавена стойност на един зает, хил. лв.	48.2	46.1	45.5	64.7
Преработваща промишленост/Сектор С/				
- произведена продукция,млн. лв.	52 383	54 354	54 773	62 623
- добавена стойност, млн. лв.	10 379	12 192	13 985	15 191
- заети лица, брой	538 017	546 672	545 187	556 138
- добавена стойност на един зает, хил. лв.	19.3	22.3	25.7	27.3
24. Производство на основни метали				
- произведена продукция, млн.лева	7 310	7 412	6 780	9 559
- добавена стойност на един зает, хил.лв.	52.3	56.8	66.3	81.7
в т.ч. в цветната металургия, хил.лв	94.7	119.9	123.6	145.3
Енергетика /Сектор Д/				
-произведена продукция,млн. лв.	7 275	7 899	7 627	7 739
- добавена стойност, млн. лв.	2 541	3 134	3 398	3 538
- заети лица, брой	32 569	31 771	32 147	31 799
- добавена стойност на един зает, хил.лв.	78.0	98.6	105.7	111.3
Доставка води, канализ.услуги, управление на отпадъци /Сектор Е/				
-произведена продукция, мил. лв.	1 355	1 417	1 480	1 553
- добавена стойност, млн. лв.	678	739	752	799
- заети лица, брой	32 757	33 169	33 403	32 742
- добавена стойност на един зает,хил. лв.	20.7	22.3	22.5	24.40

Източник: НСИ

Произведена е обща промишлена продукция за 74 767 млн.лева, с 8 393 млн.лева повече от 2016 год., ръст от 12.6 %.

С най-голям дял от 83.8 % и продукция от 62 623 млн.лева е преработващата промишленост, която отчита ръст от 14.3 %.

Като част от преработващата промишленост и през 2017 год. значителен принос в показателите има металургичната индустрия. Секторът отчита продукция за над 9.5 млрд.лева, увеличение от 2 779 млн.лева и ръст от 39 %. Дължи се на увеличеното производство на анодна/катодна мед и ръст в преработката на цветни метали и усвояване на нови продукти и изделия с по-висока степен, респективно с висока цена и добавена стойност.

Произведената от металургичната индустрия промишлена продукция за 2017 г. има дял от **15.3 %** от тази на преработващата промишленост и **12.8 %** дял от общата промишлена продукция на България.

Паралелно расте и добавената стойност, която на един зает се увеличава от 66.3 хил.лева на 81.7 хил.лева, ръст от **23 %**. Тя е **три пъти по-висока от средната в преработващата промишленост (27.3 хил.лева/зает)**. Само за цветната металургия този показател е **145.3 хил.лева/зает**, над пет пъти повече от средния показател за индустрията и един от най-високите в страната.

1.3. ЕНЕРГИЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ, ТОВАРООБОРОТ

Специфичният характер на металургичните процеси, протичащи при високи температури определя сектора като енергийно интензивен, силно зависим от цените и пазарите на енергоносителите, основно електрическа енергия и природен газ.

Друга характеристика е високата материалоемкост и превозване на огромни количества товари до или от производствените площадки на територията на цялата страната и до нейните граници, с цел внос на суровини и износ на готова продукция.

През изминалата 2018 год. действа **НАРЕДБА № Е-РД-04-06/2016 г. за намаляване на тежестта, свързана с разходите за енергия от възобновяеми източници**. По тази наредба предприятията, които произвеждат и преработват черни и цветни метали получиха финансови компенсации за възстановяване на част от увеличените разходи за зелена енергия. Тази схема ще действа до 31 декември 2020 г., като размера на помощта се определя за всеки ценови период. В ЕК се работи за продължаване на тази практика.

През 2018 г. енергоинтензивните индустрии започнаха действия за разширяване на обхвата на държавната помощ и получаване на компенсции за преференциални цени на електроенергия от когенерация. Очаква се през 2019 г. нотификация от ЕК и промяна в наредбата.

В общия енергиен баланс на страната **крайното енергийно потребление в индустрията** за 2017 год. е **2 721.3 хил.т.нефтен еквивалент**, с 80 хил.т.н.е. повече от предходната година. Съответно за промишлеността е 2 665.4 хил.т.н.е. и 55.9 х.т.н.е. е потреблението в строителството.

По видове енергийни ресурси с най-висок относителен дял е **природният газ – 929 х.т.н.е или 34 %** (918 х.т. и 35 % дял за 2016 г.). Разходът на **електрическа енергия е 809 хил.т.н.е, дял от 30 %** при 767 х.т. и дял от 29 % през предходния едногодишен период. Потреблението на електроенергия в индустрията е с изпреварващ растеж в сравнение с природния газ. Други енергийни продукти, като твърди и течни горива, топлинна енергия или енергия от изгаряне на отпадъци представляват останалите 36 %.

Общото енергийно потребление в металургията е **281.1 хил.т.н.е**, което е с 40 хил.тона повече от предходната година, **представлява 10.3 % от индустриалното потребление (9.1 % за 2016 г.)**. След задържане или спад в енергийното потребление в няколко последни няколко години за 2017 г. има ръст от 16 %, в резултат на високия растеж на произведената през същата година промишлена продукция (увеличение от 2.8 млрд.лева, 39 % ръст).

Енергийното потребление в черната металургия е 118.7 хил.т.н.е, с 42 % дял в общото потребление и ръст от 7 %. Цветната металургия отчита общо потребление от 162.4 хил.т.н.е., има дял от 58 % и ръст от 30 %.

Металургичната индустрия през 2017 год. отчита най-голямо потребление на електроенергия от всички индустриални сектори - 157.9 хил.т.н.е, дял от 19.5 % от потреблението в индустрията, следва сектора за храни, напитки и тютюн (107.9 х.т.), химическа и нефтохимическа промишленост (99.2 х.т.н.е.) и добивна промишленост (94.9 х.т.н.е).

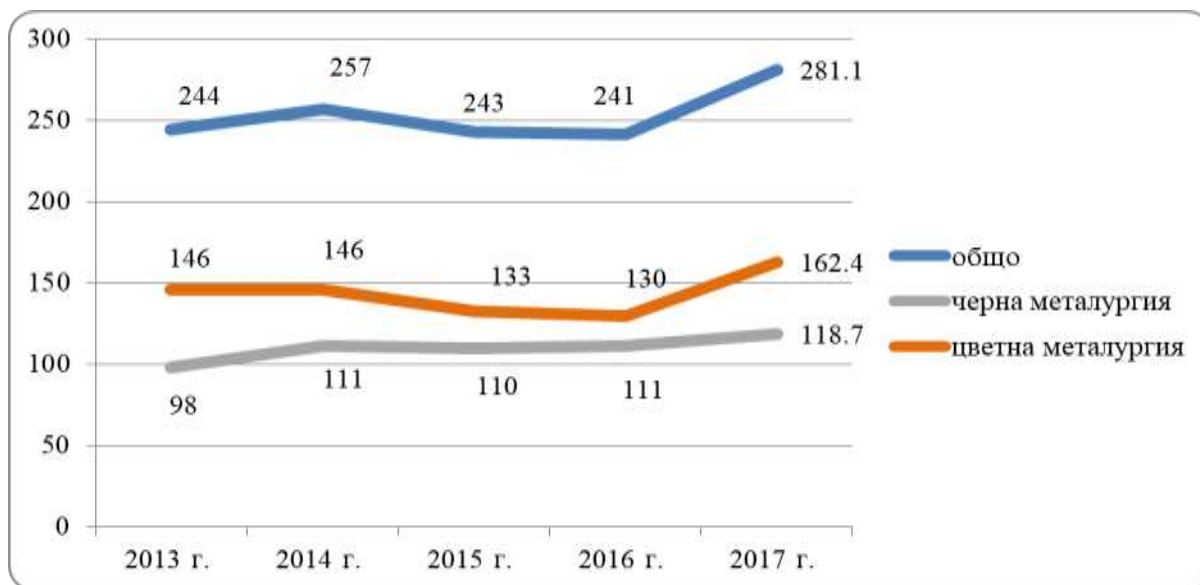
Разходът на електроенергия в цветната металургия е 90.2 х.т.н.е. (ръст от 36,6 %), а в черната металургия – 67.7 хил.т.н.е.(ръст от 7.6 %)

Потреблението на **природен газ е 89.9 хил.т.н.е** и ръст от 11 %. **Делът на металургията в индустриалното потребление на природен газ е 9.7 %** (при 8.8 % за 2016 г.). Разпределението по дейности е 56 % в черната металургия и 44 % в цветната металургия.

Химическата и нефтохимическата промишленост са най-големите потребители на природен газ, с дял от 33 % (308 х.т.) от общото потребление в индустриалния сектор (928.8 х.т.н.е), второ място заема металургията с дял от близо 10 %.

От фигура 1.4 е отразена динамиката на енергийното потребление общо и поотделно за черна и цветна металургия за период от шест последователни години.

Фигура 1.4

Енергийно потребление в металургията, хил. т. н. е.

Структурата на потребление на енергийни ресурси в металургията следва развитието на двата основни подсектора – черна и цветна металургия. Увеличаване на производството на блокови цветни метали води до по-високо потребление на енергийни ресурси, но с изпреварващ ръст на електроенергията в сравнение с разхода на природния газ.

За превоз на големите количества суровини и готова продукция до и от металургичните предприятия на територията на страната се използват всички видове транспорт – железопътен, автотранспорт, воден. Количествата на **общите товари се движат в порядъка на 6.5 – 7.0 мил.тона**, в т.ч. около 1.5 мил. тона са течни товари (основно сярна киселина). Останалите над 5 мил. тона са под различна форма твърди продукти, като насипни товари (руди, концентрати и др. - около и над 2 мил.тона), вторични метални суровини (1 млн.тона), готова продукция (до 2 мил.тона блокови метали и метални продукти). Голяма част от товарите се превозват с ж.п.транспорт.

В резултат на преструктуриране на българската икономика през последните 20 години настъпи съществена промяна в количествата и вида на превозваните товари, респективно и на ползваните видове транспортни услуги. Металургичните предприятия останаха основни товародатели за ж.п.транспорта в страната, включително и за държавното предприятие „БДЖ - Товарни превози” ЕООД.

1.4. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБМЕН, ВНОС И ИЗНОС НА СТОКИ

Българската индустрия има експортна насоченост, голяма част от произведената продукция се реализира на световните и европейски пазари. При общ стоков износ от 55.2 млрд.лева за 2018 г. износът за страни на ЕС е 37.7 млрд.лева, с дял от 68 % (през 2017 г. - 66%). За външната търговия има трайна тенденция вносът на стоки да е по-голям от износа, което формира и постоянно отрицателно търговско салдо. През 2018 г. спрямо предходната вносът нараства с 6.2 %, а износът с 1.2 %, в резултат отрицателното салдо от -4.6 млрд.лева се увеличава на -7.7 млрд.лева, расте с 67 %.

Внесените и изнесени от страната металургични продукти по количества и стойностите съгласно официални източници са даден подробно за черните метали в раздел втори (табл.2.3 и 2.4) и за цветни метали – в раздел трети (табл.3.13 и 3.14) на този материал.

Данните за общата стойност на **внесените и изнесени стоки** от страната през последните пет години, в т.ч и за външнотърговския обмен на металургичните продукти са дадени в **табл. 1.5**.

Таблица 1.5

Външнотърговски баланс при стоковия обмен, млрд. лева

Показатели:	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Внос на стоки, в т.ч от ЕС (28)	51.2 25.8	51.6 27.3	51.2 28.0	59.2 37.8	62.9 39.9
-----	-----	-----	-----	-----	-----
- основни метали и изделия	3.6	3.5	3.6	4.2	4.3
относителен дял, %	7.0	6.8	7.0	7.1	6.8
Износ на стоки, в т.ч за ЕС(28)	43.2 26.9	45.5 29.1	47.2 31.1	54.6 34.5	55.2 37.7
-----	-----	-----	-----	-----	-----
- основни метали и изделия	6.1	6.1	6.3	9.3	7.8
относителен дял,%	14.3	13.2	13.4	17.8	14.1
Външнотърговско салдо, в т.ч. на	-7.9	-6.1	-4.0	-4.6	-7.7
- основни метали и изделия	+2.5	+2.6	+2.8	+5.1	+3.5

Източник: БНБ/НСИ; за внос и износ на метали - Митници/НАП

От таблицата се потвърждава както високия принос на металите в стойността на изнесените стоки, така и положителното отражение върху външнотърговския баланс на страната. За 2018 г. техният относителен дял е 6.8 % в общия внос и **14.1 % от износа на стоки**. Като борсова стока освен от физическия обем на изнесената продукция силно влияние на стойността оказват цените на металите на световните пазари. Независимо от значителни колебания в тези цени, налице е неизменна тенденция външнотърговския металооборот да бъде положителен, в порядък от 3 до 5 млрд.лева.

Съгласно стандартната външнотърговска класификация (SITC) **положително** салдо имат следните видове стоки: „разнообразни готови продукти” +3.4 млрд.лева; „храни и животни” +1.2 млрд.лева и „артикули, класифицирани според вида на материала” - с +2 млрд.лева. В тази последна група влизат металите със салдо от +3.5 млрд.лева.

Голямо отрицателно салдо през всички периоди, включително и за последната 2018 г. се формира при: „машини и оборудване” -5.2 млрд.лева; „химически вещества или подобни продукти” -3.2 млрд.лева и „минерални горива” с -3.6 млрд.лева.

На фиг.1.5 са показани данни от друг източник - БНБ/НСИ за стойността на износа през последните три години от стокова група **Неблагородни метали и изделия от тези метали** по Раздел XV от Митническата тарифа (МТ). Посочени са за двете подгрупи – **черни метали** (гл.72 и гл.73 от МТ) и основни **цветни метали**, продукти и изделия от тях по гл.74(Cu), гл.76(Al), гл.78(Pb), гл.79(Zn).

Фигура 1.5

Износ на неблагородни метали и изделия от тях, млн. лева

В посочения обем на изнесените черни метали са включени и тръби от направен през 2014 г. внос по проекта Южен поток (реекспорт). Затова тази стойност не отразява реалния износ на българското производство.

Металургията се характеризира с висока специализация в производството на основни цветни метали и сплави, продукти и изделия от тях. Същите имат утвърдени позиции на европейските и световните пазари, с добро качество и висока конкурентоспособност. Поради високата им цена стойностите на износа на цветни метали надвишават над два пъти този на черните метали. При това формират и голямо положително външнотърговско салдо, както в стойност, така и в натура.

Данни за годишния износ на стоки по агрегирани групи на основно предназначение (в мил.евро), които БНБ ежегодно публикува са дадени в табл.1.6.

Таблица 1.6

Външна търговия – износ по групи продукти, млн. евро

Групи стоки	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Потребителски стоки, в т.ч.	5736.2	6096.0	6465.0	6848.9	6987.4
• Храни	1196.8	1332.0	1434.7	1649.2	1697.9
• Цигари	226.0	204.9	149.7	138.4	92.8
• Напитки	85.4	89.5	96.7	102.2	112.5
• Дрехи и обувки	1608.6	1582.7	1710.9	1661.4	1614.2
• Лекарства и козметика	928.7	973.8	1007.4	1102.9	1092.8
• Мебели и дом. обзавеждане	880.2	990.3	1038.7	1086.7	1122.1
• Други потребителски стоки	810.4	922.9	1026.9	1108.2	1255.1
Суровини и материали, в т.ч.	9121.4	9409.2	9393.7	10878.3	11197.0
• Чугун, желязо и стомана	549.2	411.8	402.6	536.2	663.0
• Цветни метали	2231.4	2296.4	1808.0	2820.5	2739.1
• Химически продукти	334.7	379.3	325.5	421.7	459.4
• Пластмаси, каучук	717.9	800.7	846.5	954.5	1005.6
• Торове	191.9	244.0	220.1	214.0	189.7
• Текстилни материали	422.9	477.4	519.6	560.2	592.5
• Суровини за производство на храни	1844.1	1782.0	2064.0	1893.4	1960.2
• Дървен материал и хартия, картон	474.7	489.5	496.4	523.2	526.3
• Цимент	17.1	24.0	30.7	33.1	23.0
• Тютюн	133.0	126.9	168.2	128.0	118.6
• Други суровини и материали	2204.5	2377.2	2512.1	2793.5	2919.4
Инвестиционни стоки, в т.ч.	4302.3	4880.9	5764.4	7023.2	7115.8
• Машини, уреди и апарати	1208.6	1248.6	1334.3	1557.7	1638.2
• Електрически машини	502.4	557.7	685.0	815.4	1009.0
• Транспортни средства	410.1	473.4	516.5	635.2	579.2
• Резервни части и оборудване	1149.1	1270.7	1414.9	1573.5	1756.6
• Други инвестиционни стоки	1032.0	1330.6	1813.7	2441.4	2134.8
Общо неенергийни стоки, в т.ч.	19159.9	20386.1	21623.2	24750.4	25300.2
Общо енергийни ресурси	2911.2	2554.8	2456.0	3109.2	2887.8
• Петролни продукти	2368.7	1903.6	1703.5	2258.9	2066.1
• Различни от петролни продукти	542.5	651.3	752.5	850.3	821.7
вкл. електричество				487.6	441.2
Други	33.9	41.3	46.8	56.2	59.3
Общо износ	22105	22982	24126	27916	28247

Източник: БНБ

В сумата на износа на цветни метали не са включени всички групи от МТ, има прехвърлени продукти и стойности към „други суровини и материали”, поради което не се припокриват изцяло с тези в табл.5.

От всички посочени данни се констатира като безспорен факт, че черната и цветна металургия реализират най-висок общ износ от всички стокови групи, за 2018 г. надвишава 3.4 млрд.евро при ръст за черните метали и малък спад за цветните. Този извод се потвърждава от всички статистически данни, независимо от източника и незначителните разлики.

1.5. МЕТАЛУРГИЧНАТА ИНДУСТРИЯ НА ЕС И БЪЛГАРИЯ

Металите, сплавите и техните продукти са първата и най-важна суровина по веригата на добавената стойност в преработващата промишленост, необходими са за всички отрасли на индустрията и бита. Развитието на съвременния свят, бързата промяна към дигитализация и индустрия 4.0 не намалява ролята на металите в този процес, а поставя още по-високи изисквания към тяхното качество, към производството на нови метали с широко приложение. Предвид голямата рециклираща възможност и почти безкрайния им жизнен цикъл, металите са основа на кръговата икономика, която има за цел да запази земните ресурси и природата.

Азия, основно Китай е най-голям производител и потребител на всички основни метали. През 2018 г. **суровата стомана** на Китай има 51,3 % дял от световното производство (50.3 % за 2017 г.) и ръст от 6.6 %. Индия има дял от 5.9 %, Япония – 5.8 % и на пето място са САЩ с дял от 4.8 % и ръст от 6.2 % - най-голям след Китай.

Сумарно страните на **ЕС заемат второ място** с дял от 9.3 % (9.7 % за 2017г.) и отчитат **спад от 0.3 %**. Най-голям производител в ЕС е Германия, която също има годишен спад от -2 %.

Високият ръст в САЩ и спадът в ЕС може да се определи и като резултат от наложените от американското правителство мита при внос на стоманени продукти, които имат негативно влияние върху европейските производители, както и на ефективност на приетите от ЕК реципрочни мерки за защита на пазарите от трети страни.

Азия държи първите места и в цветната металургия, с дял от 56% при медта, 62 % при оловото и 63 % при цинка. Отново **най-голям производител е Китай с дял от около и над 50%.**

Европейският съюз и Америка остават следващи по дял производители на основни цветни метали. По регионално разпределение Америка заема втори място по производство на мед (20 % дял) и олово (18 %) и трето в цинка (16 %).

В световното производство на цветни метали **ЕС (28) заема второ място при цинка** (16 % и ръст от 3.4 %), **трето при медта** (11 % дял и спад от -1.4%) и **оловото** (15 % от световния добив и намалява с -1.5%).

За произведената от ЕС продукция, общо и по страни за дейности от **NACE C.24.Производство на основни метали** има данни за 2017 год. Съгласно предварителни отчети общият обем е 348 472 млн.евро, спрямо предходната 2016 год. се увеличава с 36 403 млн.евро, ръст от 11.7 %. Увеличението в черната металургия е около 26 млрд.евро, в цветната металургия – 8.6 млрд.евро и при леенето на метали – над 2 млрд евро.

Увеличената стойност в черната металургия, въпреки намалените количества на произведената стомана се дължат на високото качество и иновативния характер на европейския стоманодобив.

По същите данни на EUROSTAT общата продукция на българската металургия е 4 888 мил.евро, представлява 1.4 % (за 2016 е 1.12%) от общата стойност на ЕС и има увеличение от 1.3 млрд.евро.

През 2017 год. стойността на произведените черни метали и прокат в ЕС е 198.2 млрд.евро (за 2016 е 170.7 млрд. евро), цветните метали са на стойност 111.1 млрд.евро (102.5 млрд.евро за 2016) и леярската продукция отчита 39.1 млрд.евро (37.6 млрд.евро за предходната).

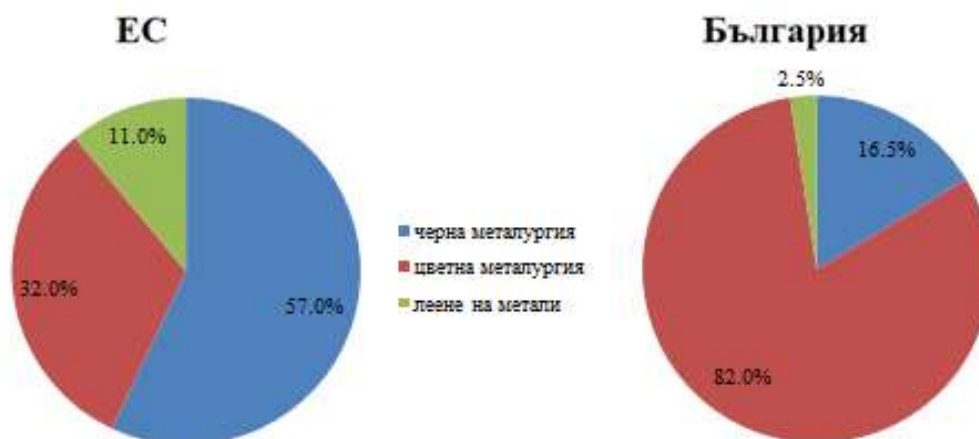
Характерно за производството в ЕС е значително по-големия обем на продукцията от черни метали, почти два пъти повече от тази в цветната металургия. В България това съотношение е съвсем различно - до и над 4 пъти е в полза на цветната металургия.

В структурата на металургичния сектор в ЕС през 2017 г. черната металургия има дял от 57 %, цветната металургия - 32 % и леенето на метали – 11 %. Спрямо предходната делът в черната расте с два процента, за сметка на спад с по един процент в цветна металургия и металолеенето.

За България данните за относителния дял са с обратна тежест - в полза на цветните метали и за 2017 год. се променя в същата посока. Високият ръст в обема на цветната металургия (над 2 млрд.евро) намалява относителния дял на стоманодобива и леенето на метали, въпреки отчетения и при тези производства растеж.

На фиг.1.4 е показано съотношението между подсекторите за ЕС(28) и България, съгласно данните на ЕВРОСТАТ за 2017 година.

Фигура 1.4

**Структура на КИД 24.Производство са основни метали в ЕС и България
(по стойност на произведената продукция)**

Произведените цветни метали, сплави и продукти от тях в България през 2017 год. са на стойност 3.9 млрд.евро и представляват 3.8 % от общото производство на Европейския съюз при 2.6 % дял през 2016 г.

Данните показват, че производството на блокови метали (мед, цинк, олово) и прокат от цветни метали и сплави в България има висок принос не само за националната икономика, но и за производство на ЕС.

Българската металургия за 2018 г. е произвела 8.5 % от електролитната мед и 16.5 % от анодната мед на ЕС(28).

За оловото делът е 6 % и при цинка – около 4 %.

Направените само през 2018 година инвестиции в основните металургични и съпътстващи производства надхвърлят 150 млн.лева. Реализираните проекти водят до намаляване на разходите, увеличена преработка на вторични суровини и отпадни продукти, енергийна ефективност, усвояване на нови продукти с висока добавена стойност, подобряване на работната среда и условията на труд.

В резултат се подобряват производствените показатели, които съответстват на най-добрите световни практики, българската металургия става все по-конкурентоспособна и с потенциал за развитие, със значим принос в националната и европейска индустрия.

РАЗДЕЛ ВТОРИ

ЧЕРНАТА МЕТАЛУРГИЯ В БЪЛГАРИЯ

2.1 ПРОИЗВОДСТВО НА ЧЕРНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ

2.1.1. ПРОИЗВОДСТВО НА СТОМАНА В ЕС И СВЕТА ПРЕЗ 2018 ГОД.

Стоманата и продуктите от черни метали намират широко приложение във всички сфери на човешката дейност. Те са основен материал в производството на машини, съоръжения и инструменти, в автомобилостроенето и транспортното машиностроене, в строителството, енергетиката. Стоманата и изделията от черни метали са неразделна част и от бита на човека, от целия обкръжаващ го свят. Това прави производството в този сектор важно за всяка страна, независимо от нейната икономическа структура и развитие. Поради този факт производството е широко разпространено по всички региони и страни, а това прави секторът силно чувствителен към пазарите, лоялната конкуренция и правилата на свободната търговия. Той е във фокуса на внимание и защита на много правителства по света.

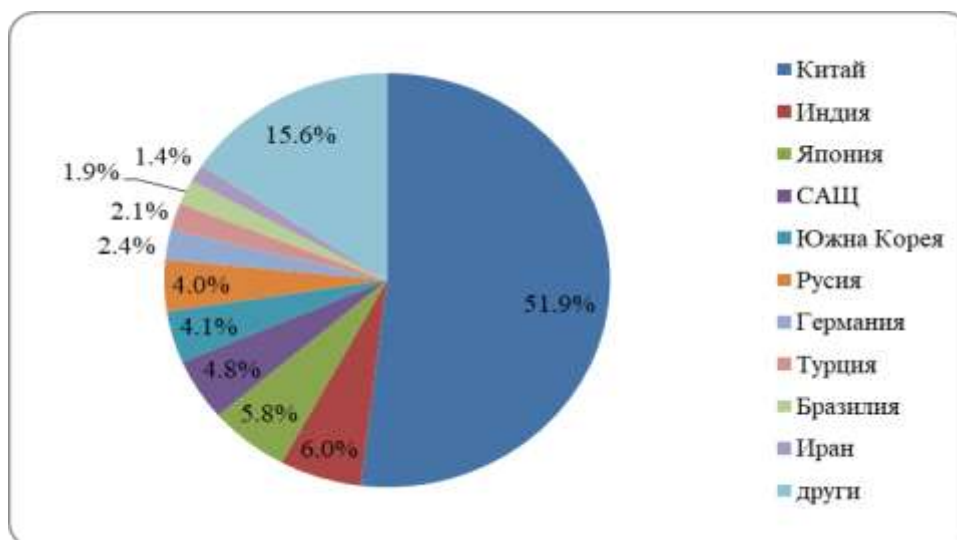
През 2018 год. общото световно производство на сурова стомана е 1 789 млн.т – спрямо предходната година има увеличение от 100 млн.т. Китай запазва водещото си място и през 2018 г., има дял от 51.2 %. Второ място по обем на произведените количества заема ЕС(28) – 168.1 млн.т, следват Индия – 106.5 млн.т, Япония – 104.3 млн.т, САЩ – 86.7 млн.т и Русия 71.7 млн.т.

В Европа освен ЕС (28) големи производители са Русия – 71.7 мил.тона, Турция – 37.3 млн.т. и Украйна – 21.1 млн.т.

Водещите производители на сурова стомана за последните две години и относителният им дял от световното производство са дадени в следващата таблица и на фиг.2.1

Страна	хил. тона		2018/17 %
	2017 г.	2018 г.	
Китай	870.9	928.3	6.6
Индия	101.5	106.5	4.9
Япония	104.7	104.3	-0.3
САЩ	81.6	86.7	6.2
Южна Корея	71.0	72.5	2.0
Русия	71.5	71.7	0.3
Германия	43.3	42.4	-2.0
Турция	37.5	37.3	-0.6
Бразилия	34.4	34.7	1.1
Иран	21.2	25.0	17.7

Източник: WSA

**Основни производители на сурова стомана в света,
по страни, млн. т, 2018 год.**

Големите световни стоманопроизводители са корпоративни структури и за 2018 год. отчитат следното производство на сурова стомана:

1. Arcelor Mittal – 96.4 млн.т
2. China Baowu Group – 67.4 млн.т
3. Nippon Steel Corporation – 49.2 млн.т
4. HBIS Group – 46.8 млн.т
5. POSCO – 42.9 млн.т
6. Shagang Group – 40.7 млн.т
7. Ansteel Group – 37.4 млн.т
8. JFE Steel – 29.1 млн.т
9. Jianlong Group – 27.9 млн.т
10. Shandong Group – 27.3 млн.т

В Европейския съюз произведената сурова стомана през 2018 год. е 168 072 хил. т и спрямо предходната година намалява с 403 хил.т. Водещо място заема Германия с 42.4 мил.т произведена сурова стомана, но и спад от -2 %. Италия е единствената страна в ЕС, която реализира ръст. През 2018 г. страната заема второ място с производство от 24.5 мил. тона течна стомана, което е с 1,7 % повече в сравнение предходната. Общата стойност на произведената в стоманодобива продукция, въпреки спада в натура расте, което е резултат на иновативната политика на европейските стоманопроизводители. Постигната е стабилност във важни секторни показатели, като производителност, конкурентоспособност, заетост и др.

Европейската стоманодобивна индустрия е световен лидер в иновациите за устойчиво и екологично развитие. Тя осигурява заетост на около 320 хил. висококвалифицирани специалисти и чрез тях косвено подкрепя работните места на повече от 2.0 млн. души.

От **държавите-членки** водещите производители с относително висок дял от общото производство на сурова стомана за 2018 год. са следните страни:

1. Германия – 25.3 % (42.4 млн.т)
2. Италия – 14.6 % (24.4 млн.т)
3. Франция – 9.2 % (15.4 млн.т)
4. Испания – 8.5 % (14.3 млн.т)
5. Полша – 6.0 % (10.2 млн.т)
6. Белгия – 4.8 % (8.0 млн.т)
7. Обединеното кралство – 4.6% (7.7 млн.т)
8. Австрия – 4.1% (6.9 млн.т)

Закриването на мощности за течна стомана в България постави страната ни в групата на малките производители, като съизмеримо с нашето производство е това в Словения (близо 654 хил.тона). Производството в двете съседни страни Румъния и Гърция (1.5 мил.т.) е значително по-високо. От другите новоприети страни на ЦИЕ лидер е Полша с годишно производство над 10 млн.т, следвана от Словакия – 5.2 млн.тона и Чехия – 5.0 млн.тона.

През 2018 год. делът на българския стоманодобив в европейското производство на течна стомана е 0.3 %.

2.1.2. ПРОИЗВОДСТВО НА СУРОВА СТОМАНА В БЪЛГАРИЯ

Сурова стомана произвежда единствено „Стомана Индъстри” АД от вторични суровини (скрап), претопявани в електродъгови пещи. През 2018 г. количеството произведена сурова стомана е 661.1 хил.т – спрямо 2017 год. се отчита увеличение от 13.7 хил.т (фиг.2.2).

Фигура 2.2

Производство на течна стомана в България, хил.т

Отлятата по непрекъснат способ течна стомана преминава за следваща преработка в станове за горещо валцуване на плоски и дълги продукти, както и за производство на различни видове изделия от тях.

Инвестиционните цели и политики на „Стомана Индъстри” АД в стоманодобивното производство са насочени към подобряване качеството на подавания в пещите скрап, усъвършенстване на топилните процеси, енергийна ефективност, високо качество, осигуряването на добри и безопасни условия на труд, опазването на околната среда.

Общите инвестиции в предприятието, включително в стоманодобива и следващата металопреработка са над 500 мил. лева.

2.1.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ВАЛЦУВАНИ ЧЕРНИ МЕТАЛИ

Българските производители на валцувани черни метали (ВЧМ) са „Стомана Индъстри” АД ,гр. Перник и „Промет Стиил” ЕАД, гр. Бургас. Единственият производител на плосък горещовалцуван прокат остава „Стомана Индъстри” АД, а дълг прокат се произвежда в двете предприятия.

През 2018 год. общото производство на валцувани черни метали (ВЧМ) в страната е 1 130.9 хил.т, спрямо 2017 год. се отчита увеличение от 220.1 хил.т или.ръст от 6 %. От тези количества 857.9 хил.т е дългият прокат, с дял от 75.9 % и 273 хил.т плосък прокат, представляващ 24.1 %.

При плоския прокат увеличението спрямо предходната 2017 г. е 9.1 хил.т или 3.5 %, а при дългия - 211 хил.т (32.6 %).

Данни за производството са посочени в табл.2.1 и фиг. 2.3

Таблица 2.1

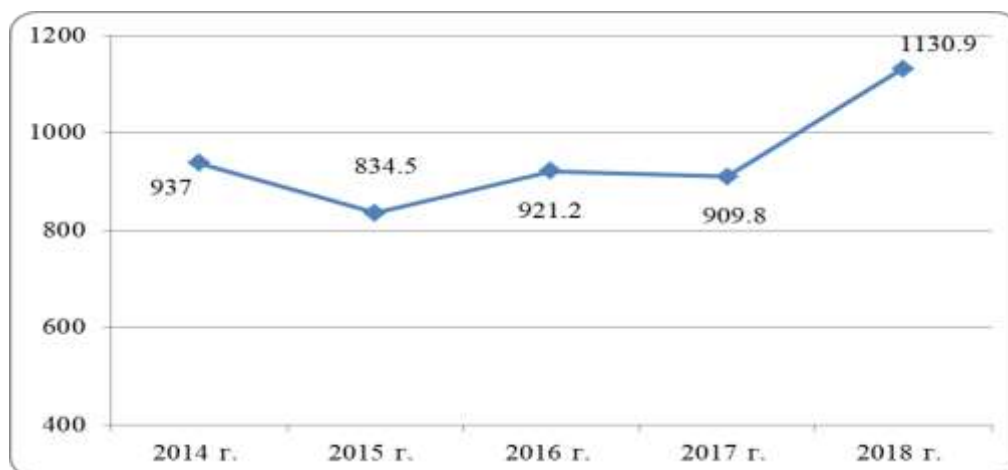
Производство на валцувани черни метали (ВЧМ) по асортимент, хил. т

Видове прокат	Фирми	2014	2015	2016	2017	2018	2018/17 +/-	2018/17 %
ГВ дълг	„Промет Стиил” ЕАД	343.6	329.1	417.1	262.9	458.6	195.7	142.3
	„Стомана Индъстри” АД	286.4	292.5	322.0	383.0	399.3	16.3	104.2
	Общо	664.0	621.6	739.1	646.9	857.9	211.0	132.6
ГВ плосък	„Стомана Индъстри” АД	273.0	212.9	182.1	263.9	273.0	9.1	103.5
ГВ прокат (общо)	„Промет Стиил” ЕАД	343.6	329.1	417.1	262.9	458.6	195.7	174.4
	„Стомана Индъстри” АД	559.4	505.4	504.1	646.9	672.3	25.4	103.9
Общо		937.0	834.5	921.2	909.8	1130.9	220.1	132.6

Източник: Фирмени данни

Значително се увеличава производството на дълг прокат в Промет Стиил - със 195.7 хил. тона или с 42.4 %. В Стомана Индъстри също има ръст, както при дългия горещовалцуван прокат - с 16.3 хил. тона, така и в плоския прокат с 9.1 хил.тона, или общото увеличение е 25.4 хил.тона.

Фигура 2.3

Производство на валикувани черни метали (ВЧМ), хил. т

На следващата фиг. 2.4 е представена графика за произведените количества прокат по видове – дълъг и плосък за период от пет последователни години.

Фигура 2.4

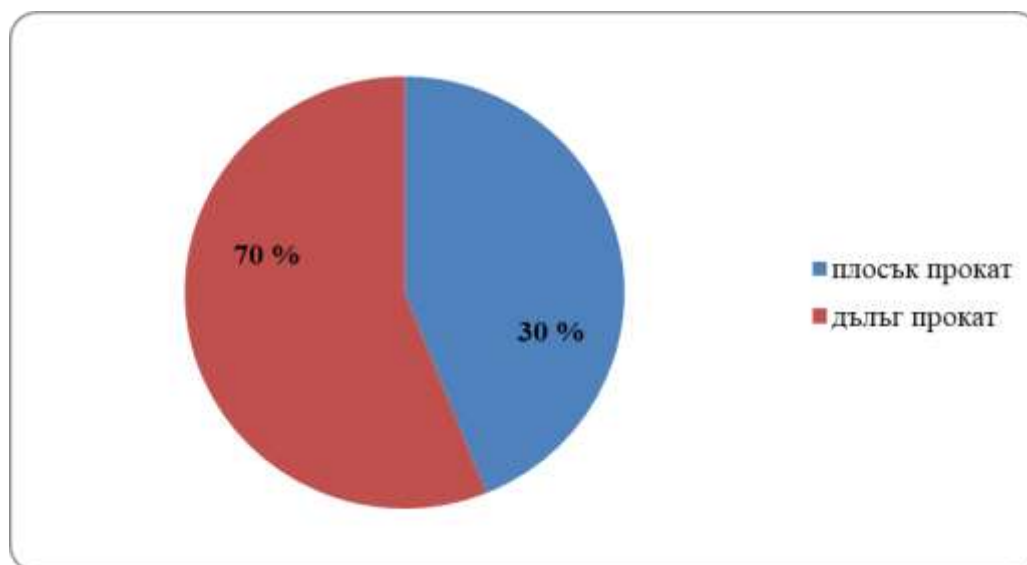
Производство на плосък и дълъг прокат, хил.т

Видно е, че производството на дълъг прокат неколкостранно превишава това на плоския прокат (от 2 до 3 пъти). Дължи се на разликата в капацитета на съществуващите мощности в страната.

В Стомана Индъстри АД, които са производители и на плосък прокат дългият също има по-голям дял. Ограничаващ фактор са капацитетните възможности за плосък прокат, които не позволяват широка продуктова листа и разширяване на пазарите.

Съотношението на произведените два вида прокат за 2018 г. е показано на фиг. 2.5.

Фигура 2.5

Производство на плосък и дълъг прокат, 2018 год., %

2.1.4. ПРОИЗВОДСТВО НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ВАЛЦУВАНИ ЧЕРНИ МЕТАЛИ

Изделията от валцувани черни метали са следващи продукти по веригата на добавена стойност, които ползват суровини от българските металургични предприятия или от внос (листа, ленти, валцдрат). Производството на изделия от фирмите-членове на БАМИ през 2018 г. отчита над 20 % ръст спрямо 2017 г. Съгласно данните в таблица 2.2 за производството по фирми най-голям ръст има при стоманените топки – почти 50 %, но значителен прираст има и при заварените тръби на „ПИХ Индъстри“ АД – 29 %.

Таблица 2.2

Производство на изделия от ВЧМ по фирми, хил. т

Изделия	Фирми	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
							+/-	%
Стоманени тръби, заварени	„ПИХ Индъстри“ АД	48.8	48.0	50.8	33.1	42.6	9.5	128.7
Стоманени топки за мелници	„Ел Стомана“ ООД	17.2	29.4	19.9	14.4	21.5	7.1	149.3
Тел и телени изделия	„ЖИТИ“ АД	13.2	12.0	13.1	14.5	10.4	- 4.1	71.7
Общо изделия от ВЧМ		79.2	89.4	83.8	62.0	74.5	12.5	120.2

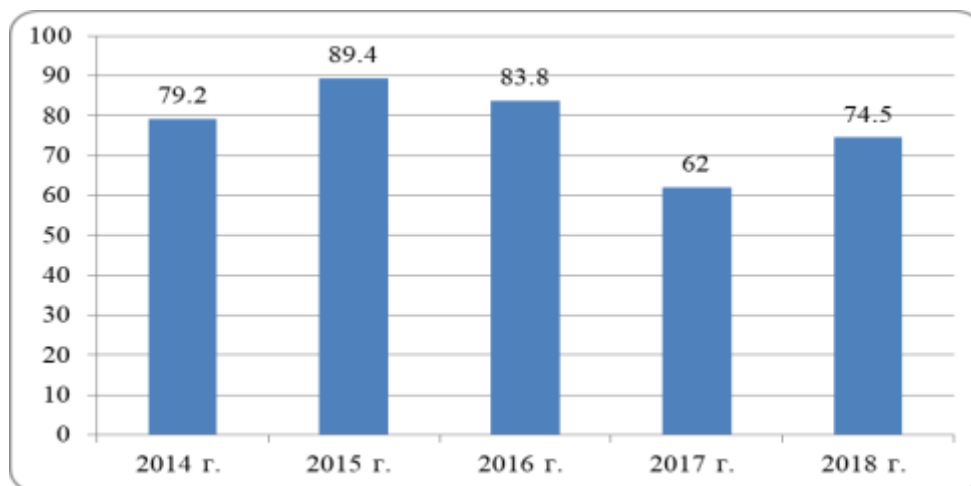
Източник: Фирмени данни

Посоченото производството на изделия от ВЧМ обхваща само предприятия от структурите на БАМИ. В страната има и други производители на заварени тръби и различни видове изделия от стомана.

Стоманени топки от ляти заготовки произвежда „Ел Стомана” ООД, като използва мощности и суровини от Стомана Индъстри АД.

Най-голямо предприятие за тел и телени изделия е „ЖИТИ” АД, гр.Русе.

Фигура 2.6

Производство на изделия от ВЧМ, хил. т

На фиг. 2.6 е представена графика за произведените количества стоманени изделия по години от фирмите-членове на БАМИ. От тях най-голям относителен дял имат **стоманените заварени тръби – 57.2 %**. Общо в страната се произвеждат около 200-220 хил.тона заварени тръби, като голяма част от тях се реализира на външните пазари. Изнесените през последните години количества заварени български тръби са над 150 хил.тона.

2.2. ТЪРГОВСКИ ОБМЕН И ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ВЧМ И ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ

2.2.1. ВНОС НА СКРАП, ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ

Общото количество на внесените през 2018 год. валцувани черни метали (ВЧМ) и изделия от тях, включително скрап е **2 064.8 хил.т**. Спрямо 2017 год. внесените количества са повече със **165.2 хил.т (8.7 %)**.

В табл. 2.3 са посочени данни за количествата на вноса по стокови групи. Въпреки увеличеното количество на внесените металопродукти **тяхната обща стойност спрямо предходната е по-малка с 97.8 млн. лева, възлиза на 2 333.3 млн. лева.**

Анализът показва, че разликата е в резултат на намален внос на готови продукти за сметка на внесените суровини за българските производители – полупродукти/заготовки за Промет Стиил ЕАД и железен скрап за Стомана Индъстри АД. Тази структура води до намаляване на стойността.

Таблица 2.3

Внос на черни метали и изделия от тях, хил.т

Стоки:	2014	2015	2016	2017	2018	2018/17 +/-	2018/17 %
Нелегирани - общо	1 233.5	1 455.2	1 545.2	1 506.6	1735.0	228.4	115.2
Чугун - блок, гранули, прах	15.7	19.7	15.2	16.8	15.7	- 1.1	99.9
Феросплави	16.5	13.8	11.4	15.7	15.5	- 0.2	98.7
Скрап	115.5	105.2	94.5	101.3	166.0	64.7	163.9
Полупродукти	338.4	372.8	482.4	367.6	540.1	172.5	146.9
ГВ прокат (рулон и лист)	361.9	492.2	511	509.8	494.6	- 15.2	97.0
СВ прокат (рулон и лист)	113.1	122	122.1	135.4	121.7	- 13.7	89.9
Валцдрат	114.3	118.2	120.5	126.8	171.6	44.8	135.3
Пръти	97.3	141	113.9	157.5	120.5	- 37.0	76.5
Профили	60.8	70.3	74.2	75.7	89.3	13.6	118.0
Легирани - общо	75.5	72.2	83.9	94.6	64.8	- 29.8	68.5
ГВ и СВ рулони и лист	43	39.8	43.5	54.1	28.0	- 26.1	51.8
Пръти и профили	32.5	32.4	40.4	40.5	36.8	- 3.7	90.9
Изделия от ВЧМ	664.2	322.7	447.7	298.4	265.0	- 33.4	88.8
Безшевни тръби	30.1	28.2	33.8	36.5	41.7	5.2	114.2
Заварени тръби	470.2	112.5	218.1	46.8	34.0	- 12.8	72.6
Ламарина с покритие	133.4	154.1	168.3	190.8	185.9	- 4.9	97.4
Телове, въжета и др.	30.5	27.9	27.5	24.3	3.4	- 20.9	186.0
Общо	1 973.2	1 850.1	2 076.8	1 899.6	2 064.8	165.2	108.7
Стойност, млн. евро	1 340.8	9 85.1	1 080.2	1 143.1	1 193.0	49.9	104.4
Стойност, млн. лева	2 622.4	1 926.7	2 112.7	2 235.5	2 333.3	97.8	104.4

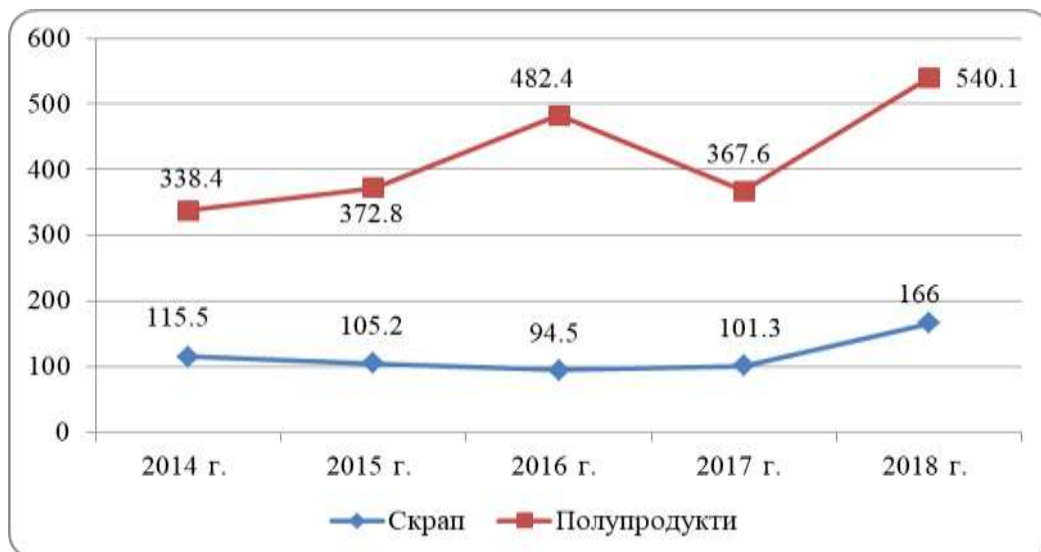
Източник: Митническа статистика, НАП

От данните за внос по групи продукти могат да се направят следните изводи:

✓ През 2018 год. са внесени 166.0 хил.т скрап от черни метали, използван като единствена суровина за производство на сурова стомана. Спрямо 2017 г. има увеличение от 67.7 хил.тона (163.9 %). Този ръст компенсира намалените доставки от страната. Вторични черни метали традиционно се внасят от Румъния и Сърбия. 30а 2018 г. от там са внесени съответно 107 хил. и 39 хил.т. Малки количества има внесени от Русия, Гърция и Македония.

✓ Вносът на **полупродукти** за „Промет Стиил” ЕАД надвишава този от последните години и съответства на високия ръст в произведения през годината дълъг прокат. Суровините се внасят от Украйна, като източниците са стоманодобивни предприятия, влизащи в системата на холдинговата групировка Метинвест, притежател на Промет Стийл в България.

Фигура 2.7

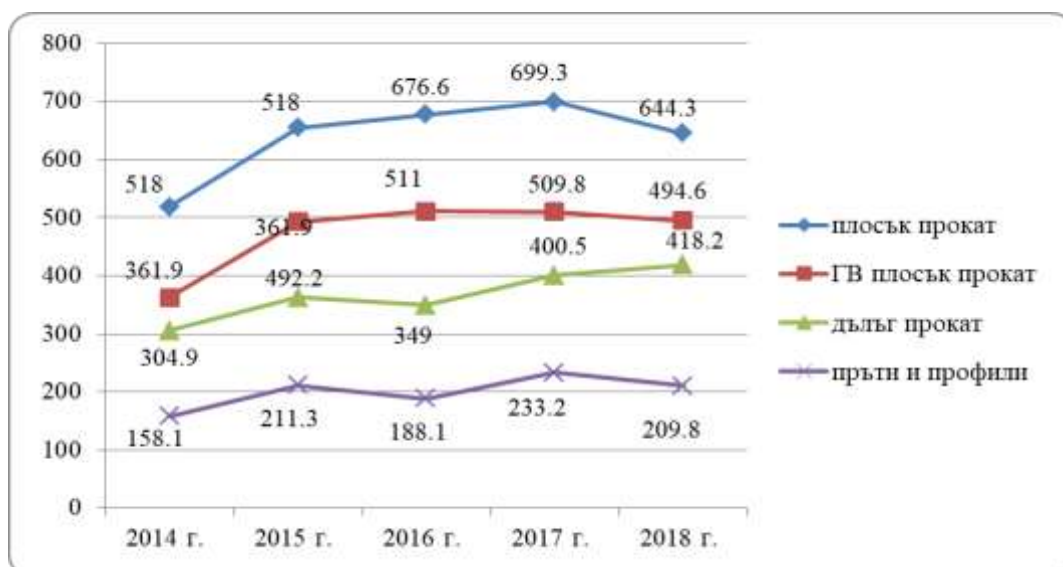

Внос на скрап и полупродукти, хил.т

От фиг.2.7 се вижда тенденцията при вноса на скрап и полупродукти за черната металургия в страната, които през последната година нарастват. След преработка до продукти с нова добавена стойност те се реализират на вътрешния пазар и за износ.

На фиг. 2.8 е показан вносът на основните два продукта от ВЧМ, които се произвеждат в България – на плосък прокат, общо количество и само на ГВ от обикновени стомани и на дългия прокат, включващ и този от легирани стомани.

Фигура 2.8

Внос на плосък и дълъг прокат, хил.т

През 2018 г. са внесени общо 644.3 хил.т плосък ГВ и СВ прокат от обикновени и легирани стомани, с 55.0 хил.т по-малко от 2017 год. От тях количествата на **нелегираните ГВ продукти - рулони и лист са 494.6 хил.т**, те са най-голямата стокова група от целия внос на черни метали с относително постоянни количества за последните три години. Вносът през 2018 г. е от Сърбия с дял от 38 %, Турция и Румъния – с по 20 %. В предишни години основен вносител е Украйна.

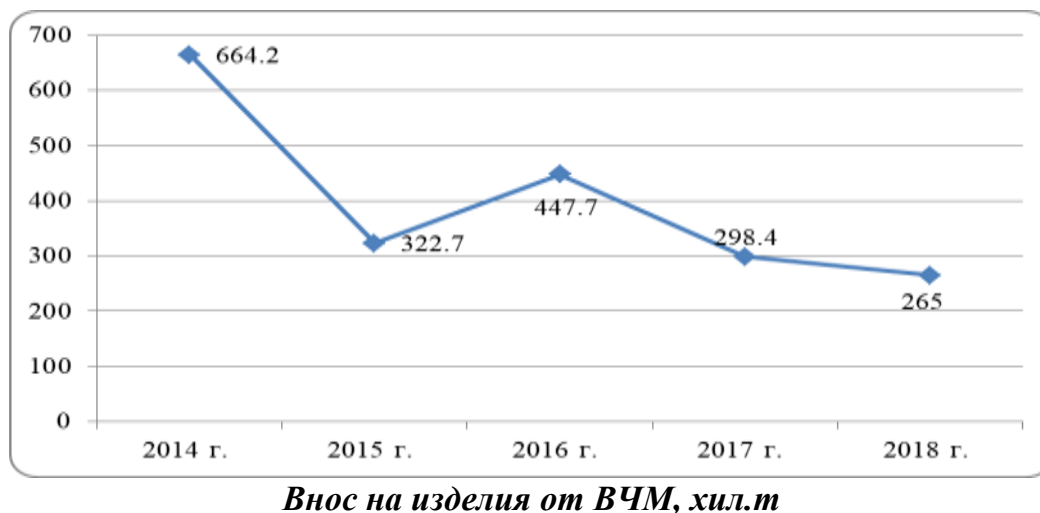
Плоският СВ прокат не се произвежда в страната, но вносът е относително по-малък – около 120 хил.тона.

Общият износ на дълъг прокат от обикновени и легирани стомани е 411.2 хил.тона, със 17.7 хил. тона повече спрямо предходната 2017 година. Вносът на **пръти и профили от нелегирани стомани е 209.8 хил.т**, като внесените количества са с 23.4 хил. т по-малко от предходната 2017 година.

Внесените през 2018 год. **изделия от валцувани черни метали** са общо **265.0 хил.т**, с 33.4 хил.тона по-малко от 2017 год. На фиг. 2.9 са показани количествата за пет последователни години. Върховете стойности за 2014 г. са свързани с внос на тръби по нереализирания проект за изграждане на газовия коридор - Южен поток.

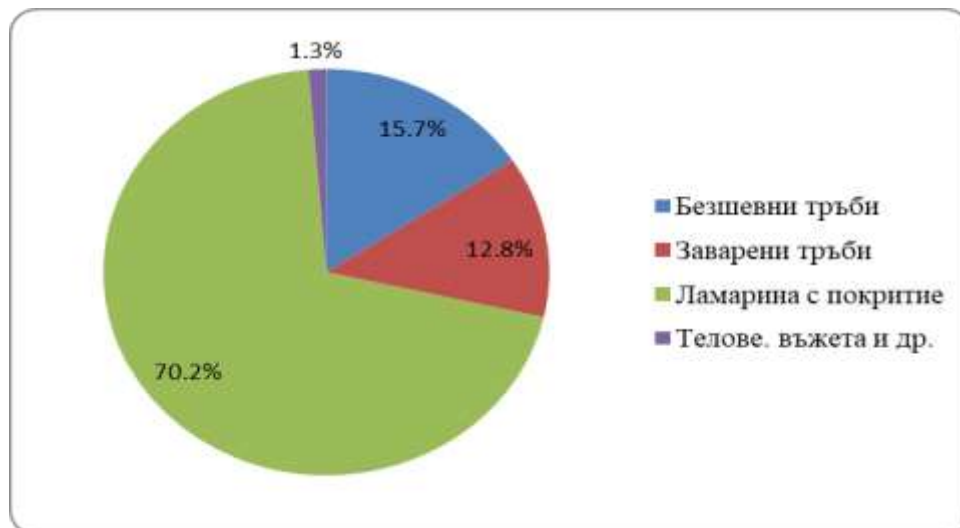
Най-голям внос през последната година има на **ламарина с покритие** – 185.9 хил.тона, но намалява с 5 хил.тона спрямо 2017 г (97.4 %).

Фигура 2.9

Структурата на вноса на метални изделия за последната година е представена на фигура 2.10.

Фигура 2.10

Внос на метални изделия по видове, 2018 год.

Съотношението на отделните продукти съответства на традиционния внос, съобразно потребностите на индустрията. Преобладават тези продукти, които не се произвеждат в страната - ламарината с покритие и безшевните тръби.

2.2.2. ИЗНОС НА СКРАП, ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ

Данни за износа на основните продукти от черни метали и изделия за последните пет години и промените за 2018 год. спрямо предходната 2017 год. са дадени в табл.2.4.

Общото количество на изнесените през 2018 год. метални суровини (блок, скрап, полупродукти), както и на прокат и изделия от черни метали е 1 503.0 хил. т. Спрямо 2017 год. износът намалява с 234.7 хил.т или 32.0 %. Това намаление не се дължи на българска продукция, а е опаднал реекспорт на заварени тръби от нереализирани инфраструктурни газови обекти.

Българските производители на ГВ дълъг прокат (пръти/арматурно желязо) отчитат ръст в износа от над 120 хил.тона (30 %). При всички останали групи количествата на изнесените продукти намаляват. Но в основната си част те не са продукция на българските производители, като например прокат и изделия от легирани стомани, безшевни тръби, ламарини с покритие и други.

В стойностно изражение износът на черни метали през 2018 год. също намалява – с 384 млн.лева или малко под 200 млн.евро. На тези промени в износа влияние оказват заварените газови тръби.

Таблица 2.4

Износ на черни метали и изделия от тях, хил. т

Стоки:	2014	2015	2016	2017	2018	2018/17 +/-	2018/17 %
Нелегирани - общо	1 224.4	937.5	1 007.2	1 123.9	1190.7	66.8	105.9
Чугун - блок, гранули, прах	1.9	0.8	26.2	8.2	6.3	- 1.9	76.8
Феросплави	4.3	2.4	1.3	1.8	3.6	1.8	200.0
Скрап	399	239.7	241	398.9	381.0	- 17.9	95.5
Полупродукти	6.3	2.3	4.6	2.0	0.2	- 1.8	10.0
ГВ прокат (рулон и лист)	291.1	240.5	208.6	275.5	259.6	- 15.9	94.2
СВ прокат (рулон и лист)	14.9	16.9	17.0	12.7	10.0	- 2.7	78.7
Валцдрат	39.3	27.5	15.7	9.3	2.4	- 6.9	25.8
Пръти	423.3	371.7	457.5	378.6	490.8	112.2	129.6
Профили	44.3	35.7	35.3	36.9	36.8	- 0.1	99.7
Легирани - общо	39.1	48.6	52.6	56.3	65.1	8.8	115.6
ГВ и СВ рулони и лист	2.8	2.8	4.5	5.2	0.6	- 4.6	11.5
Пръти и профили	36.3	45.8	48.1	51.1	64.5	13.4	126.2
Изделия от ВЧМ	132.9	182.2	252.6	557.5	247.2	- 310.3	44.3
Безшевни тръби	2.8	1.8	2.5	3.1	2.7	- 0.4	98.7
Заварени тръби	116	168.8	224.8	519.7	232.8	- 286.9	44.8
Ламарина с покритие	7.5	6.2	11.4	13.6	11.5	-2.1	84.6
Телове, вѝжета и др.	6.6	5.4	13.9	21.1	0.2	- 20.9	1.0
Общо, хил.т	1 396.4	1 168.3	1 312.4	1 737.7	1 503.0	- 234.7	- 32.0
Стойност, млн. евро	622.7	503.6	527.3	1 015.5	819.1	- 196.4	80.7
Стойност, млн. лева	1 217.9	985.0	1 031.2	1 986.2	1 602.0	-384.2	80.7

Източник: Митническа статистика, НАП

Износът на плосък и дълъг прокат, включително легиран е представен на фиг. 2.11. Изнесени са 270.2 хил. т. плосък прокат, с 23.2 хил. т. по-малко от предходната година. Основните дестинации за износ на плоски нелегирани продукти през 2018 год. се покриват с тези от 2017 г. Това са Германия, Румъния и Турция, с по-малък дял е Унгария, Алжир и Гърция, общо над 30 страни.

Фигура 2.11

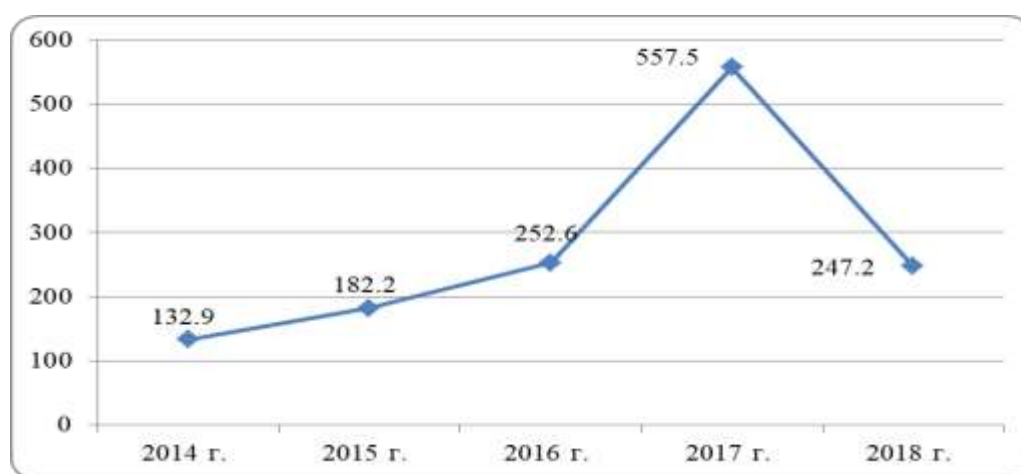
Износ на плосък и дълъг прокат, хил.т

Износът на **дълъг прокат** – общо пръти и профили от стомана е 594.5 хил.т през 2018 г., със 118.6 хил. повече от предходната година. Износът на пръти от нелегирани стомани, които са основно производство на българския стоманодобив е 490.8 хил.тона, в сравнение с предходната година е увеличен със 112.2 хил.тона. Най-голямо е количеството за Румъния – около 50 % от общия износ, има износ и за САЩ – над 10 %.

Изнесените **профилите от нелегирани стомани** са относително постоянни по количества и пазари, основно за страните от ЕС (около 65 %).

Данните в табл.2.4 и фиг.2.12 показват неравномерния износ на изделия от черни метали по години, с пик в 2017. В тази година количествата на заварените тръби са два пъти повече от другите периоди, количествата не са само българско производство и причините са посочени по-горе.

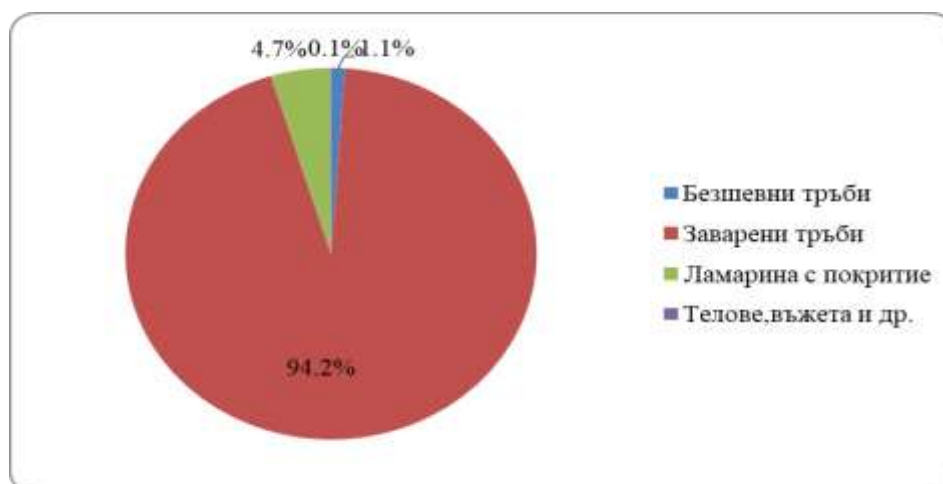
Фигура 2.12

Износ на метални изделия, хил.т

Фиг. 2.13 показва разпределението на износа за 2018 г. по групи изделия. Делът на заварени тръби е над 90 %. Това съотношение през годините се запазва, независимо от реекспорта и отразява добрия експортен потенциал на произвежданите в страната заварени тръби.

Фигура 2.13

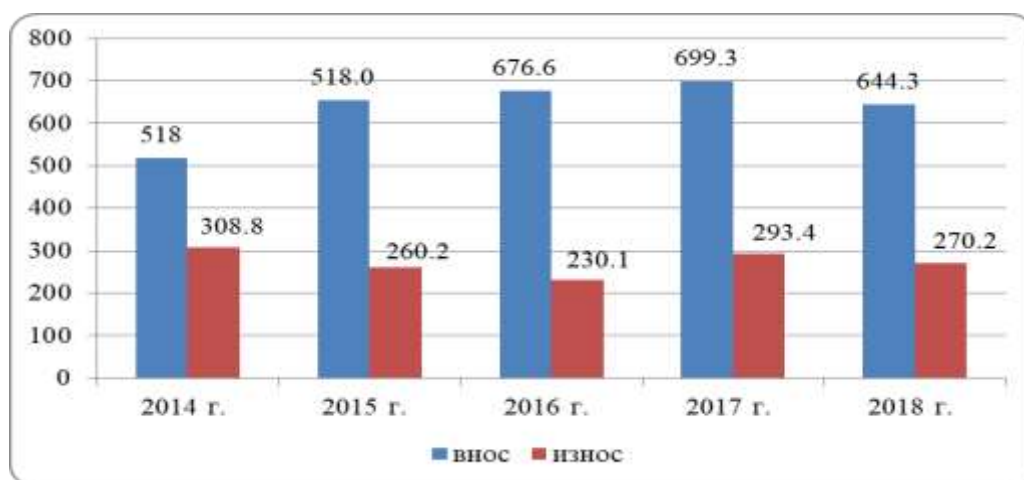
Износ на изделията от ВЧМ, 2018 год.

2.2.3. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБМЕН НА ВЧМ И ИЗДЕЛИЯ

Обобщените данни в натура и стойност за изнесените и внесени продукти от черни метали характеризират сектора като нетен вносител, с отрицателно външнотърговско салдо.

Вносът и износът на **плосък прокат** за периода 2014 год. – 2018 год. е показан на фиг. 2.14. За последната година има малък спад в общия търговския оборот, но целият период се характеризира с много по-висок внос в сравнение с износа, като за 2018 год. разликата е почти 2.5 пъти.

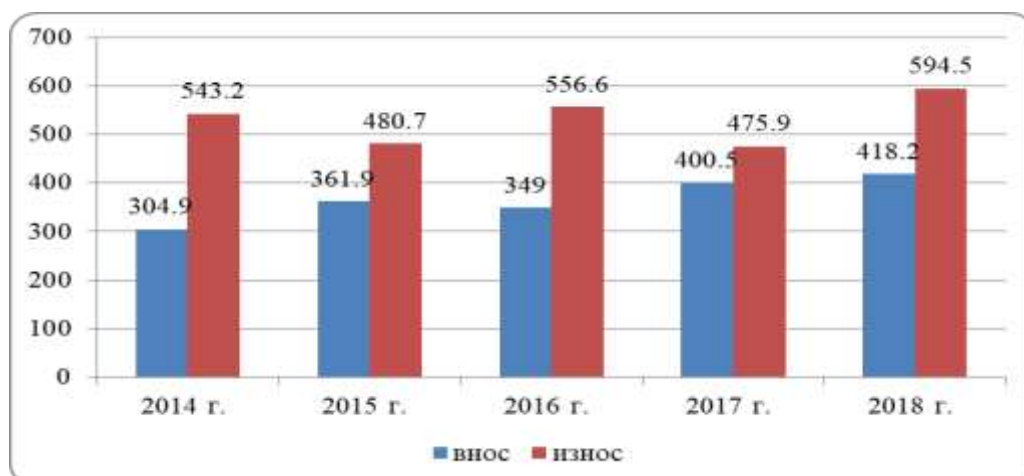
Фигура 2.14

Внос и износ на плосък прокат, хил.т

В **дългите продукти** (фиг.2.15) има обратна тенденция и износът е по-голям от вноса. При наличието на мощности за производство на дълги продукти в страната и тези количества на внесените продукти е относително висок. Дори и за 2018 год, когато са произведени и изнесени по-големи количества от българските производители, вносът също нараства – с 18 хил.тона. Но положителното салдо за годината се увеличава над два пъти и достига 176 хил.тона.

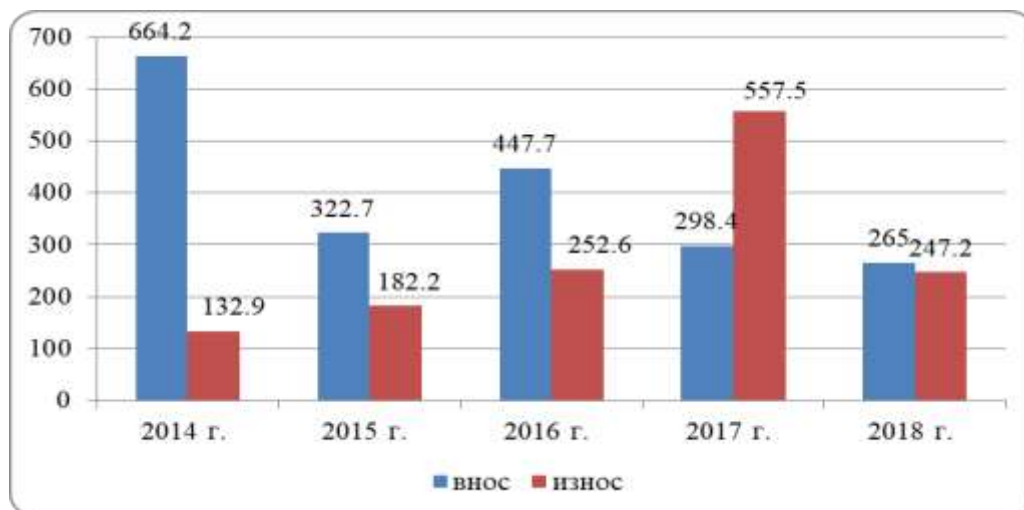
Фигура 2.15

Внос и износ на дълъг прокат, хил.т

От данните за **вноса и износа на изделия от ВЧМ**, отразени на фиг.2.16 се вижда влиянието на заварените газови тръби за предходни години. Едва през 2018 г. това влияние е отстранено и съотношението е в нормалните за страната граници.

Фигура 2.16

Внос и износ на изделия от ВЧМ, хил.т

Обобщеният външнотърговски баланс, отчитащ и разликата между износа и вноса на всички суровини, продукти и изделия от черни метали в табл.2.5 показва **566.7 хил. тона отрицателно търговско салдо за 2018 г.**

Таблица 2.5

Външнотърговски баланс на продукция от черни метали за 2018 год.

Вид продукция:	Износ, хил. т	Внос, хил. т	Разлика
Полупродукти	0.2	540.1	- 539.9
Плосък прокат	269.6	644.3	- 372.6
Дълъг прокат	530.0	381.4	148.6
Изделия	247.2	265.0	- 17.8
Скрап	381.0	166.0	215.0
Общо	1 428.0	1 996.8	- 566.7

Източник: Митническа статистика, НАП

По групи металургични продукти търговският баланс през 2018 година показва:

- **полупродукти** – за тази група всяка година външнотърговският баланс е отрицателен. България е нетен вносител на заготовки-суровини за следваща преработка по веригата на стойността в металната индустрия;

- **плосък прокат** – и в тази група страната е нетен вносител, вносът надвишава износа с 372.6 хил.тона;

- **дълъг прокат и скрап** - износът превишава вноса, **положителното салдо** в натурално изражение е съответно 148.6 хил.т и 215.0 хил.т.
- **изделия от ВЧМ** –групата отчита отрицателно салдо от 17.8 хил. тона;

Данни за външнотърговския оборот в натура само на **валцувани черни метали** са дадени в таблица 2.6. В тях е отстранено влиянието на следните стоки: чугун, феросплави и скрап, които не оказват пряко влияние върху произведената металургична продукция.

Таблица 2.6

Външнотърговски оборот на валцувани черни метали и изделия от тях, хил. т

Продукти и изделия от ВЧМ/	2014	2015	2016	2017	2018	2018/17 +/-	2018/17 %
Валцувани черни метали							
- внос (вкл.полупродукти)	1 161.3	1 388.7	1 508.0	1765.8	1 830.8	65.0	103.7
- износ (вкл.полупродукти)	858.3	743.2	791.3	769	1 047.0	278.0	136.2
Общ оборот	2 019.6	2 131.9	2 299.3	2534.8	2 877.8	343.0	113.6
Салдо (износ-внос)	-303	-645.5	-716.7	-996.8	- 783.8	- 213.0	137.5
Изделия от ВЧМ							
- внос	664.2	322.7	447.7	298.4	265.0	- 33.4	88.8
- износ	132.9	182.2	252.6	557.5	247.2	- 310.3	44.3
Общ оборот	797.1	504.9	700.3	855.9	512.2	- 343.7	59.8
Салдо (износ-внос)	-531.3	-140.5	-195.1	259.1	- 17.8	-276.9	- 193.1

Източник: Митническа статистика, НАП

Общият оборот за **валцуваните черни метали**, включително заготовки за 2018 год. е 2 877.8 хил.т – с 343 хил.т повече в сравнение с 2017 год. Отрицателното салдо намалява с над 200 хил.т до 784 хил.тона.

Търговският оборот на **изделия от ВЧМ** през 2018 год. е 512.2 хил.т. За разглеждания период в тази стокова група общият оборот намалява и също формира отрицателно търговско салдо от 17.8 хил.т.

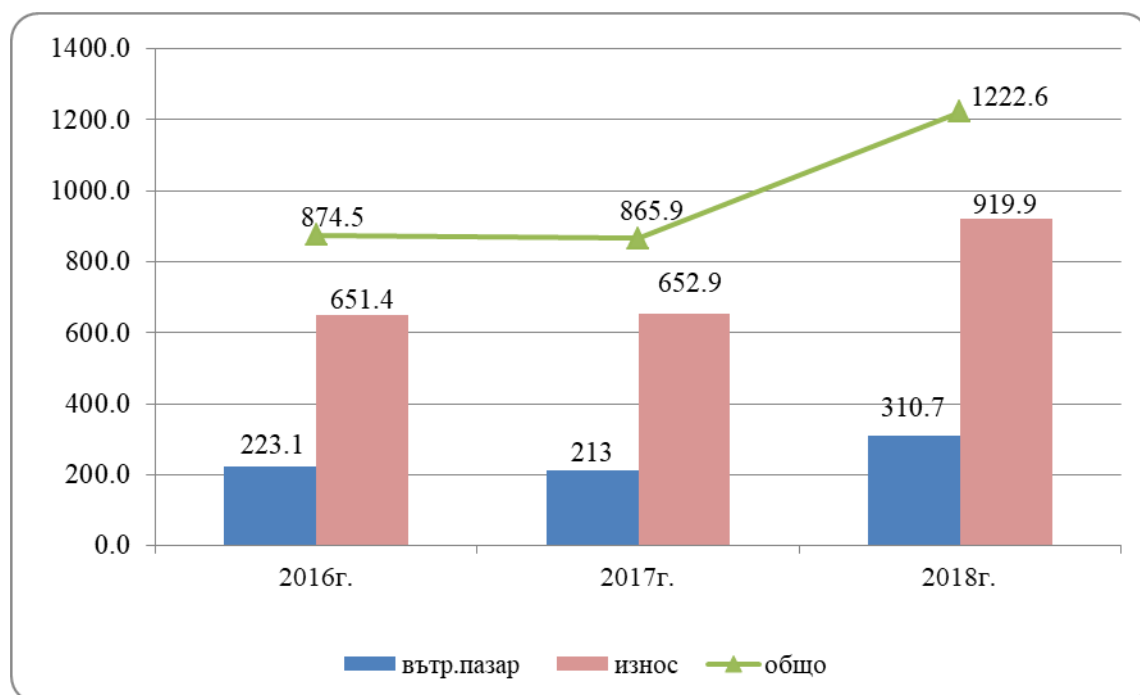
2.2.4. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ВЧМ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ

В този раздел има данни за общата реализация на произведените в страната металургични продукти и изделия от фирми в структурата на БАМИ, в т.ч са дадени количествата за вътрешния пазар и за износ по видове/групи продукти. Тези показатели определят реалното вътрешно потребление за съответния период.

През 2018 год. българските производители на черни метали и изделия от тях реализират 310.7 хил.тона на **вътрешния пазар**. Има ръст от 46 %, след тригодишен спад - около 10 хил.тона всяка година.

Износът също расте и увеличението на общия търговски оборот на българските предприятия за 2018 г надхвърля 1.2 мил.тона. Това е най-висок показател от последните 5 години (фиг.2.17).

Фигура 2.17

Реализация на прокат и изделия от ВЧМ*, 2016-2018 год.

* Фирмени данни

В табл. 2.7 е дадена реализацията на плосък и дълъг прокат през 2018 год. В сравнение с 2017 год. се отчита ръст от 41.2 %. Увеличава се вътрешната реализация на дългите и на плоските продукти. В износа най-висок е ръста при дългия прокат – с 231.4 хил.тона, респективно 56 %.

Таблица 2.7

Реализация по видове продукти от черни метали(ВЧМ)

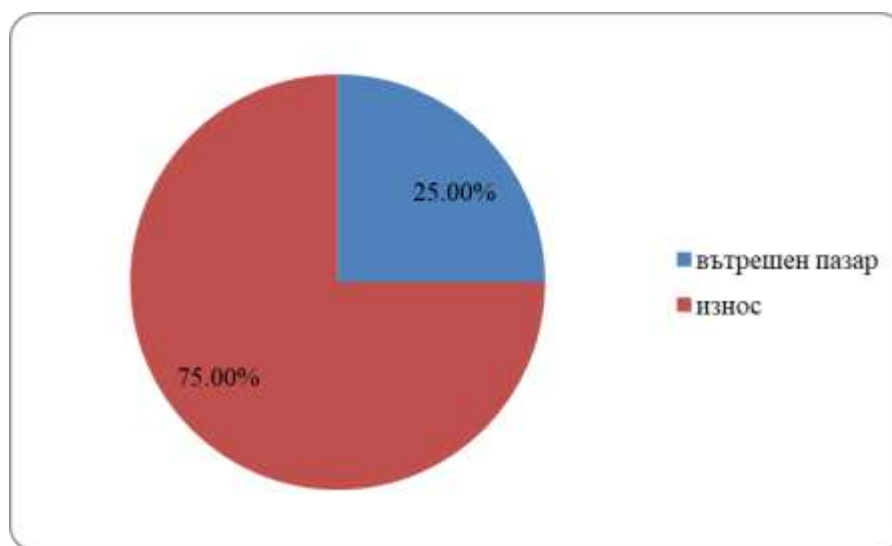
Видове продукция	Износ		Вътрешен пазар		Обща реализация	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Дълъг прокат	411.0	642.4	180.4	270.1	591.4	912.5
Плосък прокат	241.9	269.5	32.6	40.6	274.5	310.1
Общо прокат	652.9	911.9	213.0	310.7	865.9	1 222.6

Източник: Фирмени данни

Ограниченото вътрешно потребление на произвежданите в страната валцувани черни метали, продукти и изделия от тях определя експортния

характер на сектора. Либералната търговската политика и свободен пазар за тези стоки, както в рамките на ЕС, така също в регионален и световен мащаб създават силно конкурентна среда и често има нелоялен внос от трети страни. Това е пречка както за реализиране на по-големи количества на вътрешния пазар, така и за пазарите на ЕС. **През 2018 год. съотношението износ/вътрешен пазар за основните металургични продукти – плосък и дълъг прокат е 75.0%/25.0% (фиг. 2.18).**

Фигура 2.18

Реализация на продукти от ВЧМ, 2018 год.

2.2.5. РЕАЛНО ВЪТРЕШНО ПОТРЕБЛЕНИЕ (РВП) НА СТОМАНЕНИ ПРОДУКТИ

Потреблението на стомана и стоманени продукти е важен индикатор за състоянието на индустрията. Промените в този показател показват тенденции на растеж или спад в индустриалното развитие, те говорят и за структурата на икономиката в съответната страна.

Реалното вътрешно потребление /РВП/ на валцувани черни метали и изделия от тях е сумата от реализираната от фирмите продукция на вътрешния пазар и вноса на тези продукти в страната.

РВП през 2017 и 2018 год. е дадено в таблица 2.8. Внесените количества са по данни от Агенция Митници и НАП, а вътрешната реализация е по информация на българските производители.

През 2018 год. **РВП на стоманени продукти е 1 610.1 хил. т.,** почти съответства на това през 2017 г. (1 656 хил.т), с незначително намаление в рамките на статистическите грешки от 46 хил.т

Таблица 2.8

Реално вътрешно потребление(РВП) на стоманени продукти, хил.т

Продукти	2017			2018			2018/2017	
	вътрешна реализация	внос	РВП	вътрешна реализация	Внос	РВП	Разлика	%
Дълъг прокат	180.4	400.5	580.9	270.1	381.4	651.5	70.6	112.2
Плосък прокат	32.6	699.3	731.9	40.6	616.3	656.9	- 75.0	89.8
Общо прокат	213	1099.8	1 312.8	310.7	997.7	1 308.4	-4.4	99.7
Изделия от ВЧМ	44.9	298.4	343.3	36.7	265.0	301.7	- 41.6	87.9
Общо	257.9	1 398.2	1 656.1	347.4	1 262.7	1 610.1	- 46.0	97.2

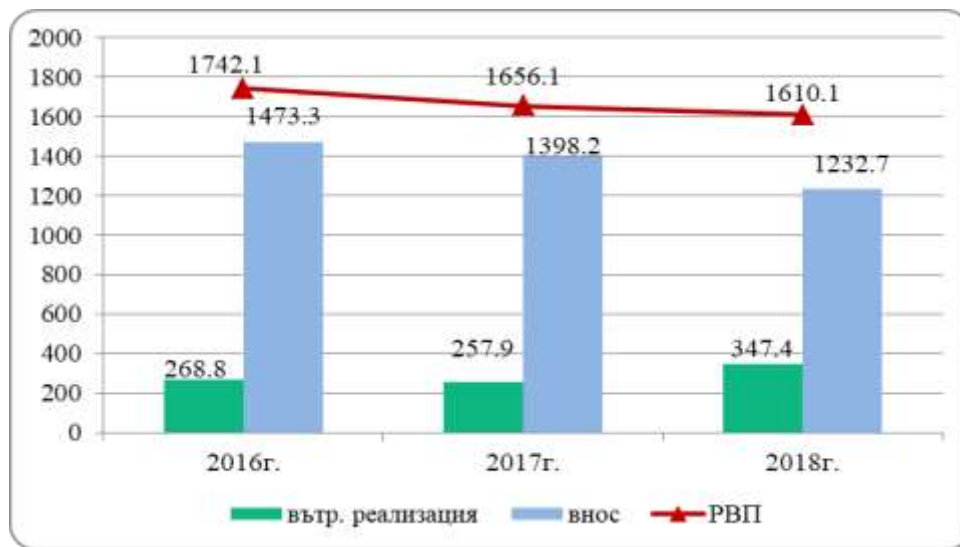
Източник: Митнически данни и НАП (внос)

Фирмени данни (вътрешна реализация)

Относително близките стойности за годишно потребление на черни метали, които са основна суровина за голяма част от секторите на преработващата индустрията се обуславят от ниските стойности на ръст на българската икономика, достигащи до 2-3 %.

Само при висок растеж на БВП от над 5-6 %, който да се формира от развитие на съществуващите и създаване на нови производствени мощности, може да се очаква доближаване на показателите за потребление на метали до средноевропейските нива.

Фигура 2.19

Реално вътрешно потребление, 2016-2018 год.

Потреблението на стоманени продукти се изразява и чрез т.нар. видимо потребление (ВП), което се определя по следната формула:

$$ВП = (П + В) - И,$$

където

ВП – видимо потребление, хил. т

П – произведени стоманени продукти, хил. т

В – внесени стоманени продукти, хил. т

И – изнесени стоманени продукти, хил. т (без чугун, феросплави и скрап)

През 2018 год. видимото потребление (ВП) на стоманени продукти в България е **1 346.5 хил.т.** Спрямо 2017 год. се увеличава с 328.5 хил.т. Тук отново влияние оказват количествата на внесените и изнесени през съответната година газовите тръби.

Таблица 2.9

Видимо потребление на стоманени продукти, хил.т

Година	Производство	Внос	Износ	ВП	ВПГН
2012	895.1	1 028.8	951.8	972.1	133.5
2013	945.1	1 125.9	923.0	1 148.0	157.6
2014	1 016.2	1 487.1	984.9	1 518.4	210.8
2015	953.5	1 338.6	923.1	1 369.0	191.4
2016	1 023.2	1 473.3	1 039.3	1 457.2	205.2
2017	946.6	1 398.2	1 326.8	1 018.0	144.4
2018	1130.9	1327.5	1 111.9	1 346.5	192.4

Източник: Фирмени данни (производство), митнически данни (внос и износ)

Важен показател за индустриалното развитие на страните е видимото потребление в килограми на глава от населението (ВПГН).

За България ВПГН се движи в порядъка на 150 – 200 кг/човек при средно за ЕС(28) над 300 кг/човек. ВПГН е показател за структурата на икономиката и за развитите индустриални страни е около и над 500 кг/човек. Най-високо ВПГН в света, включително и в страните от ЕС за 2018 година имат следните държави:

- Южна Корея – 1 047.2 кг/човек
- Тайван(Китай) – 753.5 кг/човек
- Чехия – 703.0 кг/човек
- Китай – 590.1 кг/човек
- Япония – 514.1 кг/човек
- Германия – 495.5 кг/човек
- Австрия – 471.1 кг/човек
- Италия – 445.0 кг/човек

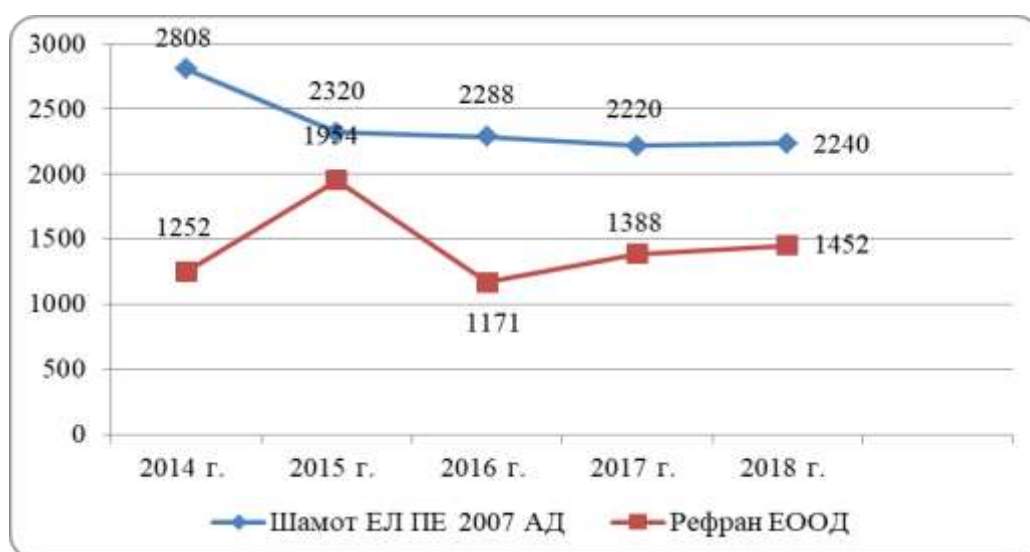
Определеното за 2018 г. Реалното вътрешно потребление (РВП) и видимото потребление (ВП) на стомана за България показват различни, но относително близки стойности. Видимото потребление има по-голяма тежест, защото отчита не само вътрешната реализация на производителите, но и влиянието на различни фактори, като складови наличности, реекспорт на метали и др. И двата показателя отразяват реалната тенденция на спад или ръст в потреблението за определен период от време, което е индикатор и за структурата на икономическо развитие на страната.

През 2018 год. световното потребление на стомана е 1 712.1 мил. тона., със 79.6 млн. тона повече от 2017 г. Отчита се ръст от 104.8 %, като най-голямото потребление е в Китай – 835 мил. тона. За същия период потреблението в ЕС е 169.7 хил. тона, увеличава се със 7.0 млн. тона и има ръст от 104.3 %. Най-голямо общо потребление на стомана от европейските страни отчита Германия – 40.8 мил. тона, следва Италия – с 26.4 мил. тона и Полша – 14.9 мил. тона.

2.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ОГНЕУПОРНИ МАТЕРИАЛИ И ИЗДЕЛИЯ

Производството на огнеупори и огнеупорни изделия е дейност, пряко свързана с металургичната индустрия. Основни доставчици на огнеупорни материали за облицовка и обмазване на пещите и агрегатите за топене, за съхраняването и разливането на течния метал са фирмите „Шамот ЕЛ ПЕ 2007” АД и „Рефран” ЕООД, членове на БАМИ. Данни за произведените от тях огнеупори и огнеупорни продукти са дадени на фигурата по-долу.

Фигура 2.20

Производство на огнеупорни материали, тона

Количество произведени огнеупорни материали през 2018 г. от предприятията в състава на БАМИ е 3692 тона, с малък ръст в двете фирми и общо увеличение спрямо предходната година от 84 тона. Производството е предназначено основно за вътрешно потребление, което зависи от изпълняваните строителни и ремонтни дейности на пещни агрегати от металургията и енергетиката.

„Рефран” ЕООД се специализира в производството на технологични огнеупорни продукти с висока добавена стойност, които използва при изпълнявани от тях ремонти на топилните пещи в металургията и енергетиката. Продължава и изпълнението на проекти по ОП „Иновации и

конкурентоспособност“ и „Развитие на човешките ресурси“ от програмен период 2014 – 2020. През 2018 г. е изградена прахоуловителна инсталация към производството на неформовани огнеупори, монтирани са нови дробилки за смилане на отработени огнеупори. С това са подобрени параметрите на работната среда и условията на труд.

Предприятието работи по система на кръговата икономика и използва като основна суровина излезли от употреба огнеупорни материали. Намалява потреблението на природни ресурси и опазва околната среда.

2.4. ЛЕЕНЕ НА МЕТАЛИ

Дял от металургичната индустрия е и производството на отливки от черни и цветни метали и техните сплави. В страната има леярски мощности с капацитет, надвишаващ вътрешните потребности. Запазването и развитието на леярските производства зависи от тяхната конкурентоспособност и намирането на външни пазари. Вътрешното потребление е малко, поради ограничените машиностроителни мощности, за продукцията на които са необходими отляти части и детайли. Сега основната дейност е свързана с изработването на резервни части за работещата индустрия, отделни съоръжения и метални елементи за тях, както и някои стоки за бита.

От действащите леярски мощности в страната членове на БАМИ са фирмите: Берг Монтана Фитинги ЕАД, ВМВ Метал ЕООД (Чугунолеене Ихтиман), ИПО ООД, Леяро ковашки машиностроителен комплекс АД, Чугунолеене Първомай АД.

„Берг Монтана Фитинги“ ЕАД, гр. Монтана прави отливки за собствените потребности при производството на фитинги, която е крайната продукция и е основно за износ.

„ИПО“ ООД, гр. Карлово изработва резервни части и детайли за индустрията, включително за металургичните предприятия. Производител е на единични, малки и средни серии отливки от черни и цветни метали, с последваща частична или цялостна механична обработка.

„ВМВ Метал“ ЕООД с мощностите си в гр. Ихтиман има потенциал за производство на средни и едрогабаритни отливки, включително с последваща механична и повърхностна обработка до готово изделие. С възможностите на „Леяро ковашки машиностроителен комплекс“ АД, гр.Радомир, фирмата има капацитет да изработва големи и отговорни съоръжения за минната и металургична индустрия и други потребители от страната и чужбина.

По последните данни на НСИ показателите от производствената дейност на предприятия от Код по КИД 24.5. Леене на метали са, както следва:

Таблица 2.10

Показател	2016 г.	2017 г.	Промяна, %
Произведена продукция, млн.лева	214	241	113
Добавена стойност, млн.лева	79	91	115
Брой заети лица в 24.5 Леене на метали	3 698	3 909	106
Средна работна заплата (СРЗ), лева	827	943	114

От таблицата е видно, че в основните показатели има ясно изразена тенденция на значителен растеж, над средните за сектора и за страната нива.

Броят на заетите лица през 2017 г. спрямо предходната е увеличен с 211 души, има значителен ръст от 13 % и в СРЗ.

За същия период ръста в СРЗ на наетите по трудов договор лица в страната е 7.8 %, а средният ръст в металургията – 4 %.

Съгласно данни на Евростат за 2017 год. произведената продукция по Код 24, включващ черната и цветната металургия и леенето на метали общо за ЕС(28) е 348.5 млрд. евро, в т.ч. за леенето на метали - **39.1 млрд.евро с дял от 11.3 % в общия обем на производството.** Спрямо предходната година има ръст от 7 %.

Отчетеният ръст при леенето на метали в България е близо два пъти по-висок от този в ЕС (13%). Въпреки това делът на металолеенето в произведената продукция общо в металургичния сектор остава много нисък – 2.5 % при 11 % дял в ЕС28 (виж фиг.1.4 от раздел първи).

РАЗДЕЛ ТРЕТИ

ЦВЕТНАТА МЕТАЛУРГИЯ В БЪЛГАРИЯ

3.1. ПРОИЗВОДСТВО НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ

Производството и преработката на цветни метали и техните сплави през 2018 год. се характеризира със стабилно производство, устойчив растеж и добра конкурентоспособност в резултат на продължаващи инвестиции в нови технологии, модернизация на мощностите и енергийна ефективност. Все по-голям дял заемат продуктите с по-висока добавена стойност.

3.1.1. ПРОИЗВОДСТВО НА МЕД (АНОДНА И ЕЛЕКТРОЛИТНА)

Производителят на анодна и катодна мед в страната Аурубис България АД е част от водещата интегрирана група Аурубис АД, Германия. С производство от 1 млн. тона/год. медни катоди и следваща преработка до различни медни продукти тя е тях най - големия преработвател на мед в света и световен лидер в медния сектор.

Основната дейност на Аурубис България АД обхваща преработката на медни концентрати и медни отпадъци, производство на анодна и катодна мед, както и на странични стокови продукти като сярна киселина, аноден шлам, фаялит.

Електролитната мед на Аурубис България АД се използва за производството на медни продукти и изделия, с широко приложение в електротехниката и електрониката, машиностроене, енергетика, химията, строителството, автомобилостроенето, бита.

Две десетилетия след приватизацията на завода се извършват мащабни инвестиции за модернизация на производството и подобряване на конкурентоспособността, енергийната ефективност и инфраструктурата, за опазване на околната и работна среда. Днес техният размер достигна над 1.1 млрд.евро.

Само през 2018 год. са вложени над 7 млн. евро. Реализира се проект за оптимизиране процеса на охлаждане на шлаките в кофи, което ще подобри работната среда и тяхната флотация; извършва се модернизация на енергопреносната и енергоразпределителната система на предприятието; реновация на пътната инфраструктура и сградния фонд; модернизация на пречиствателната станция за производствени води (ПСОВ) и изграждането на нова клетка на депото за съхранение на фаялит.

Данни за преработените концентрати и скрап при производството на анодна и електролитна мед за периода 2014 г. – 2018 г. са представени в таблица 3.1 и на фиг.3.1.

Таблица 3.1

Преработени суровини за производство на анодна и електролитна мед

Продукт	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
						+/-	%
Концентрати, т	1 165 484	1 203 248	1 055 636	1 357 144	1 364 490	7 346	100.5
- съдържание на мед, %	25.20	24.57	23.69	24.00	23.94	-0.06	
- метално съдържание, т	293 718	295 690	250 080	325 754	326 661	907	100.3
в т.ч.: във вносни	221 299	223 942	179 507	252 751	256 820	4 069	101.6
в местни	72 419	71 748	70 573	73 003	69 841	-3 162	95.7
Скрап (закупен), т	62 280	56 168	51 768	52 507	41 844	-10 663	79.7

Източник: Фирмени данни.

През 2018 год. са преработени 1 364 490 т вносни и местни медни концентрати със 7 346 т повече от 2017 год. И съдържание на 326 661 т мед. Съотношението на съдържащия се метал във вносните и местни първични суровини през 2018 г. е близо 4 към 1 (фиг. 3.1.). Вложените вносни концентрати нарастват с 1.6 %, а местните намаляват с 4.3 % и това повишава относителния дял на вносните концентрати спрямо предходната година с 1%.

Фигура 3.1

Преработени концентрати, т. метал

През 2018 год. преработените медни отпадъци намаляват значително – с 20.3 %. Техният относителен дял във вложените суровини е 11.4 % (13.9 % през 2017 г.). Причина за спада е (голямата конкуренция при доставките и намаления внос – да се посочи кои доставки намаляват).

Производството на анодна и електролитна мед за периода 2014 г. – 2018 г. е представено в таблица 3.2 и на фиг. 3.2.

Таблица 3.2

Производство на анодна и електролитна мед, тона

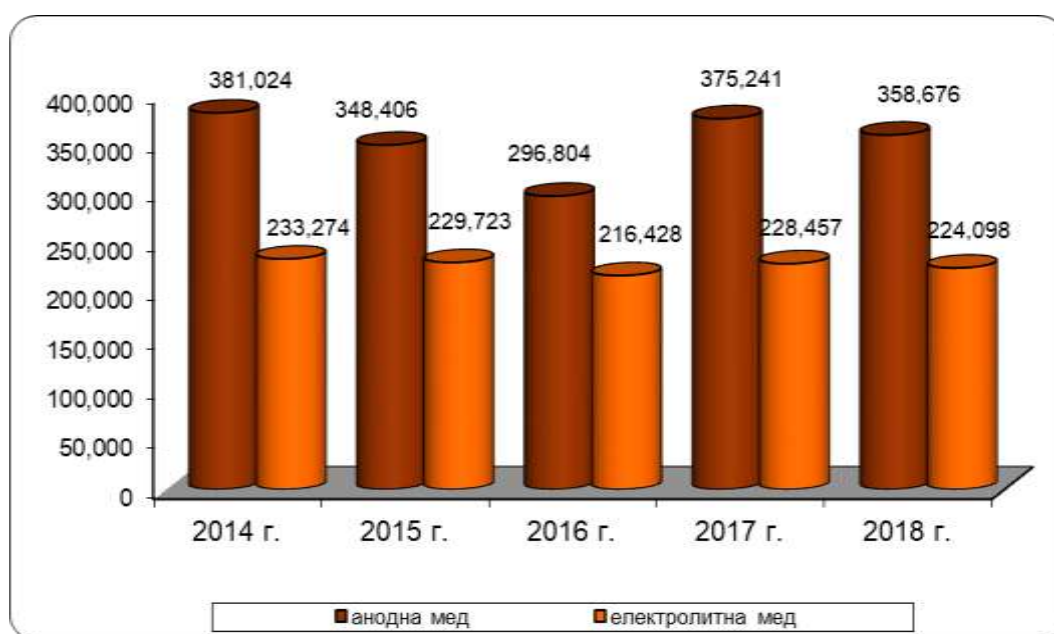
Продукт	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
						+/-	%
Анодна мед	381 024	348 406	296 804	375 241	358 676	-16 565	95.6
Електролитна мед	233 274	229 723	216 428	228 457	224 098	- 4 359	98.1

Източник: Фирмени данни.

През 2018 г. производството на анодна и катодна мед намалява съответно с 4.4 % и 1.9 % и най-значимо влияние оказва преработените по-малко вторични суровини.

При оползотворяването на съдържащата се в концентратите сяра са произведени 1 309 362 т сярна киселина, с 6.1 % по-малко от 2017 год.

Фигура 3.2

Производство на анодна и електролитна мед 2018г., тона

През 2018 год. рафинираната мед в света нараства с 1.5 % и световното производство достига 23.9 млн.тона. Най-голям растеж има в Азия, предимно Китай. С по-малки количества и в останалите континенти има растеж, включително Европа. Въпреки общия растеж в ЕС производството намалява с 1.4 %, съответно -38 хил.тона, като спад има в редица страни-членки - Германия, Полша, включително и България.

Количествата на произведената електролитна мед по региони в света са представени в таблица 3.3 и фиг.3.3.

Таблица 3.3

Световно производство на електролитна мед, хил. тона

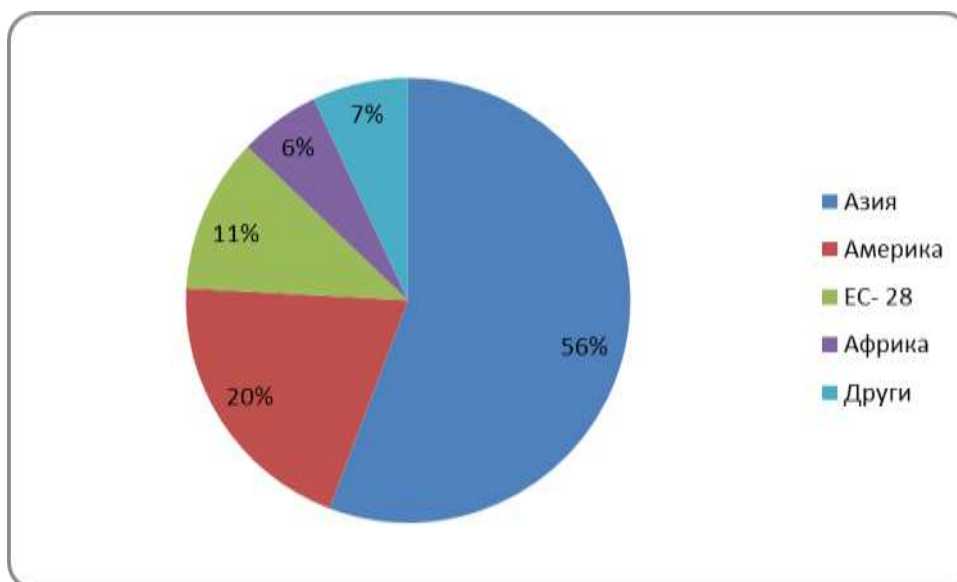
Регион	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
				+/-	%
Азия	12 703	13 190	13 314	124	100.9
Америка	5 214	4 783	4 801	18	100.4
Европа	3 714	3 885	3 950	65	101.7
в т.ч.ЕС- 28	2 674	2 728	2 690	-38	98.6
Африка	1 257	1 290	1 404	114	108.8
Други	475	376	407	31	108.2
Общо	23 363	23 524	23 876	352	101.5

Източник: ICSG

Азия запазва лидерската си позиция и има най-голям относителен дял в световното производство (56 %), но отчита сравнително нисък ръст от 0.9 % (при 3.7 % през 2017 г.). Основен принос за растежа има Китай. Следва Америка с дял от 20 % и с ръст от 0.4 %. Европа заема трето място с дял от 16.5 % и увеличение от 1.7 %.

ЕС има 11 % дял от световното производство на рафинирана мед, при дял от 12 % за 2017 г.

Фигура 3.3

Световно производство на електролитна мед (по региони), 2018 г., %

Произведената в България електролитна мед през 2018 год. е 0.94 % от световния добив и 8.49 % от тази в ЕС (28), съответно 0.97 % и 8.37 % през 2017 год. Анодната мед има 1.93 % дял от световното и 16.75 % от производството на ЕС.

3.1.2. ПРОИЗВОДСТВО НА ОЛОВО

В България има изградени металургични мощности за производство на блоково олово и оловни сплави, получени при преработката на първични суровини (концентрати) и на оловосъдържащи, включително акумулаторни отпадъци.

„КЦМ“ АД е едно от водещите предприятия в страната и най-голям производител на олово, цинк и съпътстващи продукти в региона. Има завършен технологичен процес за комплексна преработка на първични и вторични суровини от страната и от внос. Фирмата е част от „КЦМ 2000“ АД, холдингова групировка в областта на добива и преработката на метални суровини. За да отговори на световните и европейски стандарти за конкурентоспособност предприятието реализира мащабни проекти и инвестира в технологично обновление и иновации, енергийна и суровинна ефективност, разширяване на суровинния микс и подобряване на околната и работна среда. През 2018 год. продължи да се изпълнява големия инвестиционен проект „Технологично обновяване и разширение на производството /ТОРП/“. През изминалата година новите инвестиции възлизат на 18.9 млн лева. Основните акценти в инвестиционната дейност са: газифициране на три късо-барабанны пещи (КБП 1,2,3) и купелационна пещ в Рафинация оловно производство (ООП); активирана очистка на кобалт и никел; подмяна на горелки на рафинационните котли и др.

Данни за преработените първични и вторични суровини при производството на блоково олово са показани в таблица 3.4. и на фиг. 3.4.

Таблица 3.4

Основни суровини за производството на олово, тона

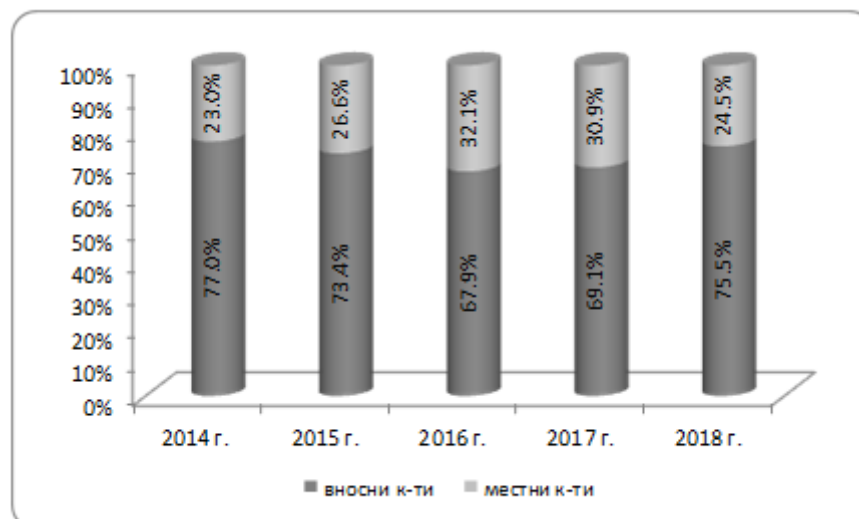
Продукт	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
						+/-	%
Метал в концентрати	67 190	61 908	61 358	52 149	60 192	8 043	115.4
в т.ч.: във вносни	51 729	45 452	41 670	36 050	45 469	9 419	126.1
в местни	15 461	16 456	19 688	16 099	14 723	-1 376	91.5
Отпадъци/полупродукти(външни)	11 824	20 604	11 235	15 849	11 809	-4040	74.5

Източник: Фирмени данни.

Преработените първични суровини /концентрати/ през 2018 год. съдържат 60 192 т метал. Оловото във вложените вносни концентрати нараства с 26.1 % , но намалява относителния дял на местните суровини. В тях металът от 31 % през 2017 г. спада до 25 % в общото количество на олово в концентрати (фиг.3.4).

За производство на блоково олово са преработени и 11 809 т оловни отпадъци и полупродукти, но те са с 25.5 % (4 хил.тона) по-малко от предходната година.

Фигура 3.4

Преработени концентрати, т. метал

Вторичните оловни суровини, включително акумулаторни отпадъци заемат значителен дял в металния баланс на произведеното олово на блок и сплави в страната. Освен в КЦМ АД модерни мощности за преработка на акумулаторни отпадъци има изградени и в Монбат Рисайклинг ЕАД и ЕЛ БАТ АД.

През 2018 год. са рециклирани над 40 хил.тона вторични суровини.

Голям производител на оловни акумулаторни сплави в страната е „Монбат Рисайклинг“ ЕАД. Същите се използват в рамките на групировката Монбат Груп за производството на крайна продукция – оловни акумулаторни батерии. През 2018 год. в предприятието са инвестирани 11 774 хил. лева.

„ЕЛ БАТ“ АД направи инвестиции за разширение на мощностите и днес преработва акумулаторни отпадъци и произвежда съизмерими количества олово и оловно-акумулаторни сплави.

Данни за общото производство на олово, включително акумулаторни сплави от 2014 г. до 2018 г. са представени в таблица 3.5 и на фиг. 3.5.

Таблица 3.5

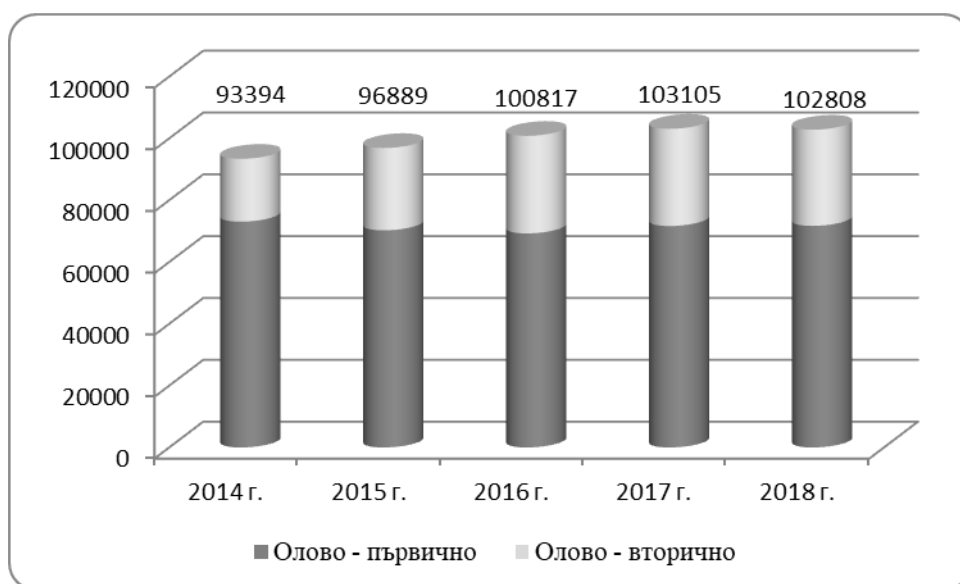
Производство на олово, тона

Продукт	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
						+/-	%
Олово - първично	73 064	70 252	69 256	71 653	71 697	44	100.1
„КЦМ“ АД	73 064	70 252	69 256	71 653	71 697	44	100.1
Олово - вторично	20 330	26 637	31 561	31 452	31 111	-341	98.9
„Монбат Рисайкл.“ ЕАД	15 530	16 231	16 581	16 502	16 211	-291	98.2
„ЕЛБАТ“ АД	4 800	10 406	14 980	14 950	14 900	-50	99.7
Олово - общо	93 394	96 889	100 817	103 105	102 808	-297	99.7

Източник: Фирмени данни.

През 2018 год. общото количество на произведеното олово е 102 808 т, с минимален ръст от 0.1% при първичното и спад от 1.1% при вторичното олово.

Фигура 3.5

Производство на олово 2018 г.- общо, тона

Световното производство на олово по региони и страните, най-големи производители за последните три години са представени в табл. 3.6 и на фиг 3.6.

Таблица 3.6

Световно производство на олово, хил. тона

Страна/Регион	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
				+/-	%
Азия, в т.ч	6 901	7 211	7 246	35	100.5
- Китай	4 665	4 870	4825	-45	99.1
- Р.Корея	831	800	802	2	100.2
- Индия	519	570	624	54	10.9
Америка, в т.ч.	2 076	2 092	2 104	12	100.6
- в т.ч. САЩ	1 123	1 121	1 160	39	103.5
ЕС (28), в т. ч.	1 757	1 784	1 757	-27	98.5
- Германия	339	354	325	-29	91.8
- Великобритания	307	323	316	-7	97.8
Други	508	479	529	50	110.4
Общо	11 242	11 566	11 636	70	100.6

Източник: ILZSG

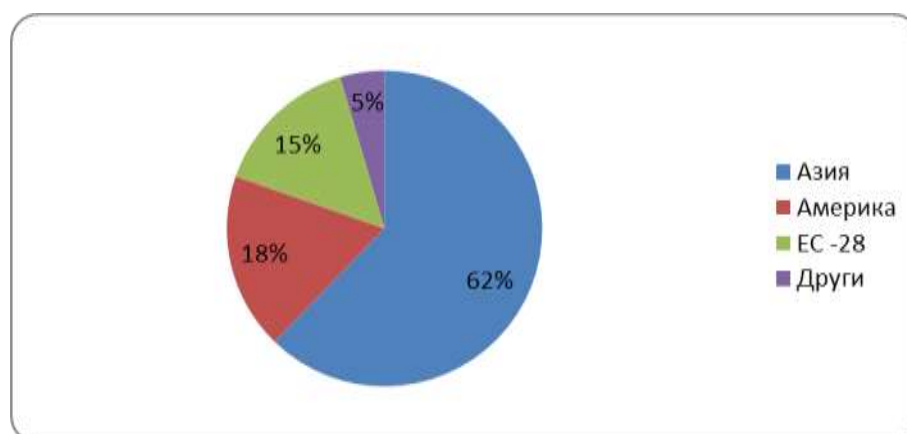
Азия е с най-голям относителен дял в световното производство (62 %) и незначителен ръст от 0.5 %. Намаленото производство в Китай – най-големия производител на олово в света, се компенсира от ръста на продукцията в Индия с 10.9 %. В Америка има увеличение на производството само с 0.6 %. САЩ и Мексико отчитат ръст, но спадът в

Канада е над 10 %. При този ръст относителният дял нараства от 17 % през 2017 г до 18 % през 2018 г.

ЕС(28) заема трето място в световното производство на олово с дял от 15 % (16 % през 2017 г.). Спрямо предходната година производството намалява с 1.5 %, като най-значителен спад има в Германия - с 8.2 % и във Великобритания – с 2.2 %.

Германия е с най-голям относителен дял в ЕС (18.5 %). Великобритания заема втора позиция с 18 %, Испания има дял от 10 % .

Фигура 3.6

Световно производство на олово (по региони), 2018 г., %

Общото количество произведено в България олово през 2018 год. представлява 0.88 % от световното и **5.85 % от това на ЕС (28)** при 0.91 % и 5.72 % за 2017 год.

По обем на произведеното общо олово България запазва седмата си позиция от страните-производители в ЕС.

3.1.3. ПРОИЗВОДСТВО НА ЦИНК

Единственото предприятие в страната, което преработва цинкови концентрати, цинк-съдържащи полупродукти и вторични суровини до блоков цинк и цинкови сплави е КЦМ АД, гр.Пловдив.

Като съпътстващи продукти се получават и редица други редки и благородни метали и химически продукти (сярна киселина, кадмий, телур, злато, сребро).

Преработеният метал в местни и вносни концентрати и вложените вторични суровини/скрап при производството на цинк са показани на таблица 3.7.

Таблица 3.7

Преработени суровини при производство на цинк, тона

Продукт	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
						+/-	%
Метал в концентрати, в т.ч.:	66 685	68 043	63 011	57 307	59 646	2 339	104.1
- вносни	55 386	57 260	51 596	46 421	48 279	1 858	104.0
- местни	11 299	10 783	11 415	10 886	11 367	481	104.4
Преработен външен отпадък	13 193	11 983	16 802	16 226	18 191	1 965	112.1

Източник: Фирмени данни

През 2018 год. преработените концентрати, съдържащи 59 646 т цинк са с 2 339 т. повече (4.1 %) от предходната година. В резултат на реализираните проекти за повишаване на капацитета и ефективна преработка на вторичните суровини тяхното количество нарастват с 1 965т. (12.1%) и дялът в общия баланс на метала достига 23.4 %. Цинкът в местните концентрати представлява 19.1 % от общото количество на вложените концентрати и това съотношение (1:4) се запазва през последните години.

Фигура 3.7

Преработени концентрати, т. метал

Данните за произведения цинк през последните пет години са показани в таблица 3.8.

Таблица 3.8

Производство на цинк, тона

Продукт	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
						+/-	%
Цинк - общо	76 293	75 095	75 811	73 715	75 150	1 435	102.0

Източник: Фирмени данни

През 2018 год. са произведени 75 150 т цинк, с 1 435 т (2 %) повече от предходната година. Увеличените количества са от преработката на отпадъци и междинни полупродукти, дялът на които вече надвишава 30 %.

Визията за развитие на цинково производство включва комплексното оползотворяване на суровините и извличане на нови метали, увеличаване на използваните вторични ресурси – до 50%, нови електролитни мощности и разширяване на капацитета.

В таблица 3.9 и на фигура 3.8 е представено производството на цинк в света по региони, най-големите производители, относителен дял и ръст/спад спрямо предходната година.

Таблица 3.9

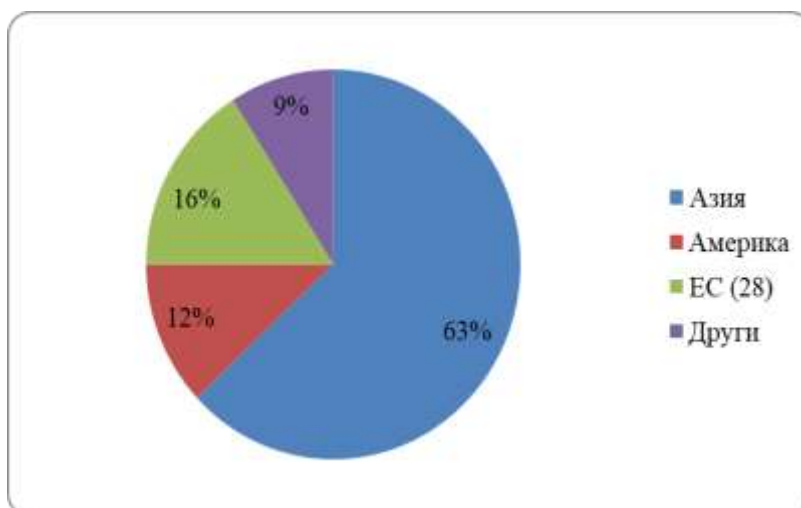
Световно производство на цинк, хил. тона

Страна/Регион	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
				+/-	%
Азия, в т.ч.	9 070	8 651	8 425	-226	97.4
- Китай	6 274	5875	5 730	-145	97.5
- Индия	628	818	752	-66	91.9
ЕС (28), в т.ч.	1 995	1 996	2 064	68	103.4
- Испания	507	510	512	2	100.4
Америка, в т.ч.	1 717	1 632	1 762	130	108.0
- Канада	691	598	696	98	116.4
Други	957	989	1023	34	103.4
Общо в света	13739	13 268	13 274	6	100.1

Източник: ILZSG

Добивът на цинк в света и през 2018 год. се запазва на нивото от предходните две години. **Относителният дял на Азия намалява с 4 % в сравнение с 2017 год., но региона остава с най-голям дял в световната продукция (63 %).** Намаленото производство в Китай и Индия, съответно с 2.5 % и 8.1 % са причина за общия спад в Азия с 2.6 % .

Фигура 3.8

Световно производство на цинк (по региони), 2018 г., %

ЕС(28) запазва второто си място в класацията на регионите с относителен дял от 16 % и ръст на производството от 3.4 %. Най-значим дял има Испания – 24.8 %, следват Финландия с 14.4% и Белгия с 13.4 %.

Америка заема трето място с 12 % относителен дял и ръст от 8%. Дължи се на увеличеното производство в Канада, Мексико и Перу.

Относителният дял на произведения в **България цинк представлява 0.56 % от световния добив** (0.55% през 2017) и **3.64 % от общото производство в ЕС (28)**, като намалява спрямо 2017 год. (3.7 %) поради висок ръст в Европа.

3.1.4. ПРОИЗВОДСТВО НА БЛАГОРОДНИ, СЪПЪТСТВАЩИ МЕТАЛИ И ХИМИЧЕСКИ ПРОДУКТИ

Важна част от технологичните процеси при производството на основните цветни метали (мед, цинк и олово) е оползотворяването на съдържащите се други метални и неметални компоненти, които се отделят в технологични газове, води или твърди странични продукти. При тяхната преработка се произвеждат съпътстващи метали и стокови химически продукти, които повишават ефективността на производството и водят до опазване на околната среда.

Добивът на благородни, съпътстващи метали и химически продукти се осъществява по технологични схеми в изградени мощности към основните производства, като обема им зависи от тяхното съдържание в преработваните първични суровини (концентрати).

Данни за производството на благородни и съпътстващи метали и химически продукти са посочени в таблица 3.10.

Таблица 3.10

Производство на благородни и съпътстващи метали, сплави и химически продукти (т, кг)

Продукт:	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
						+/-	%
Кадмий на блок, т	382	344	362	333	313	-20	94.0
Сребро, кг	50 200	37 955	52 526	53 053	41 315	-11 738	77.9
Сребърни изделия, кг	4 838	2 785	2 445	2 764	2 620	-144	94.8
Злато, кг	278	211	212	249	296	47	118.9
Златни изделия, кг	32	41	82	54	44	-10	81.5
Телур, кг	4 932	4 046	4 479	5 095	3 931	-1 164	77.2
Натриев сулфат, т	1 520	1 372	342	1 747	785	-962	44.9
Сярна киселина, т	1309063	1340843	1209594	1532099	1 449 979	-82 120	94.6

Източник: Фирмени данни

През 2018 год. произведеното количество злато нараства, а телура, кадмия и среброто намаляват. Тази продукция се произвежда от оливо-цинковит суровини. Благородните и редки метали от медните суровини се концентрират в шлам, който се преработва извън страната.

Металургичните предприятия за цветни метали са единствените производители на сярна киселина, получавана в процеса на очистка на технологичните газове. Количествата зависят от съдържанието на сяра в преработваните концентрати. През 2018 год. е произведена 1 450 хил.тона киселина, с 82.1 хил.т по-малко.

3.1.5.ПРОИЗВОДСТВО НА ПРОКАТ ОТ ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И СПЛАВИ

Преработката на блокови метали и сплави от мед, цинк, олово и алуминий в България се развива успешно. Произвеждат се различни метални продукти и изделия (листа, ленти, фолио, тръби, профили и др.), които се използват в преработващата индустрия, строителството, бита и други производства по веригите на преработка с нова добавена стойност.

Данни за производството през периода 2014-2018 год. са представени в таблица 3.11. През 2018 год. общото количество на произведения прокат от цветни метали бележи ръст със 7.4 %. Производството на продукти от мед и медни сплави нараства с високи темпове и през 2018 год. отчита ръст от 12.1 %. През последните години се наблюдава устойчив растеж и при алуминиевия прокат, а обемът на продукцията през 2018 год. достига до 94.5 хил. тона, с ръст от 3.6 %.

Прокатът от ТЦМ представлява 46 % от общото количество, а този от алуминий и алуминиеви сплави е 54 % (55.9 % през 2017 г.).

Таблица 3.11

Производство на прокат от цветни метали и сплави, тона

Продукт	2014	2015	2016	2017	2018		Разлика 2018/2017	
						%	+/-	%
Прокат от ТЦМ и сплави	63 940	57 353	57 700	71 853	80 539	46.0	8 686	112.1
в т.ч. меден	42 298	41 329	46 649	57 244	64 197	36.7	6 953	112.2
месингов	7 628	8 437	11 051	14 609	16 342	9.3	1 733	111.9
цинков	14 014	7 587	-	-	-	-	-	-
Алуминиев прокат - общо	83 886	83 184	87 976	91 126	94 424	54.0	3 298	103.6
в т.ч. -„Алкомет” АД	64 790	64 894	65 646	67 096	68 334	39.1	1 238	101.8
-„ЕТЕМ България” АД	18 023	17 300	21 122	22 820	24 885	14.2	2 065	109.1
-„ПИХ Индъстри” АД	1073	990	1 208	1 210	1 205	0.7	-5	99.6
Общо:	147 826	140 537	145 676	162 979	174 963	100.0	11 984	107.4

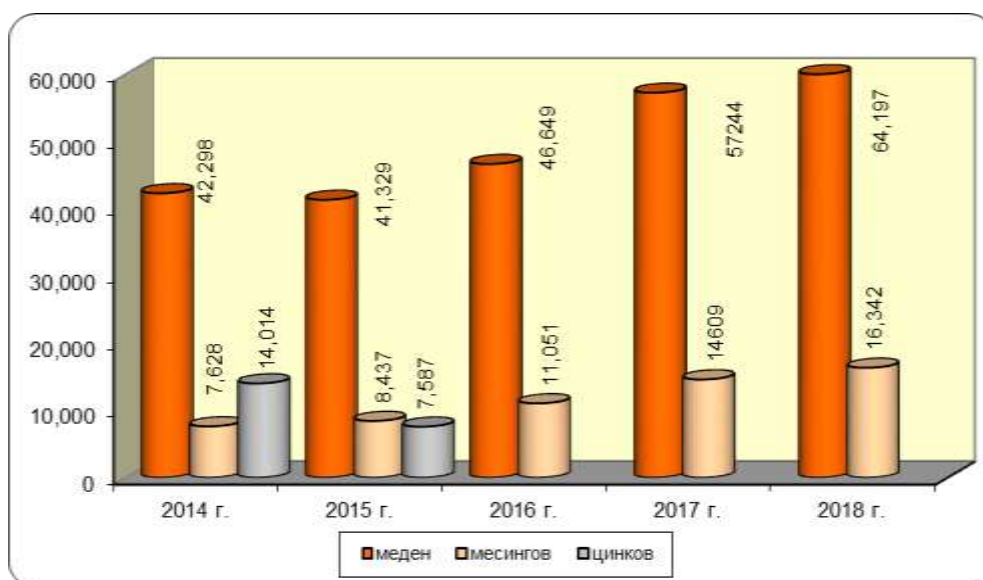
Източник: Фирмени данни

„София Мед” АД е основен производител на продукти от мед и медни сплави в страната. Предприятието е част от „Елвал Халкор”, която обединява фирмите от холдинга на „Виохалко” за валцовани и пресовани продукти от мед, медни сплави, медни кабели и алуминиеви продукти.

Портфолиото на „София Мед” АД съдържа широка гама валцовани и пресовани продукти (листове, ленти, кръгове, дискове, шини, пръти и профили), които се използват в строителството, машиностроенето, електротехниката и други сектори на преработващата промишленост. През последните две години политиката на компанията е насочена към усвояване на индустриални продукти за автомобилостроенето и електротехниката (напр. конектори и др.) за сметка на архитектурния сектор.

На фиг.3.9 са представени количествата произведен прокат от мед и медни сплави по видове през периода 2014 г.– 2018 г.

Фигура 3.9

Производство на прокат от ТЦМ, тона

През 2018 год. производството на меден прокат нараства общо с 12.2 %. По-висок ръст има валцовия прокат - с 15 %, а при пресовия е 10.8 %.

Продуктите от месинг са само валцови и за последните пет години производството им непрекъснато се увеличава. През 2018 год. достига 16 324 т, с ръст от 11.9 %.

Съотношението на произведения меден към месингов прокат не се променя и е приблизително 4 към 1, за 2018 г е 79.7 % към 20.3 %.

Валцованите продукти са 68.4 % от общия обем на продукцията.

За производство на прокат от ТЦМ се използва електролитна мед и цинк, както и вторични медни суровини. През 2018 год. са преработени общо 22 186 т. скрап - с 42.6 % повече от 2017 год.

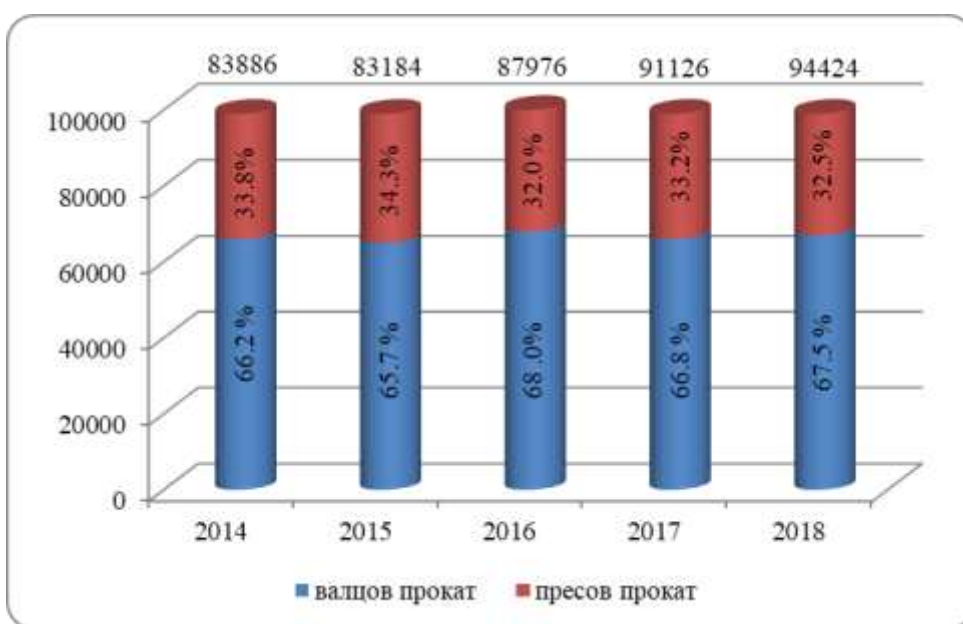
През 2018 год. в „София Мед” АД са инвестирани 18.8 млн лева. Инвестициите са насочени към:

- модернизация и поддръжка на съществуващото оборудване с цел ефективност, повишаване на технологичното ниво и качеството на продуктите;
- увеличаване на капацитета за леене на месинг и специални сплави чрез въвеждане в експлоатация на нова електроиндукционна пещ за топене и леене на двоен месинг и др.
- нова линия за горещо покаляване на мед и медни сплави
- усвояване на индустриални продукти за автомобилостроенето и електротехниката.

Алуминиев прокат се произвежда основно в „Алкомет” АД, гр. Шумен и „ЕТЕМ България” ЕАД, гр. София. В „ПИХ Индъстри” АД, гр. Русе се произвеждат алуминиеви заварени тръби.

Данни за производството на алуминиев прокат по предприятия са представени в таблица 3.11, а на фиг.3.10 са показани количествата на произведената общо и по видове продукция.

Фигура 3.10

Производство на алуминиев прокат, тона

„Алкомет” АД е най-голямото българско предприятие, специализирано в производството на алуминиеви валцови и пресови продукти. Компанията предлага широка гама различни видове фолио, финсток, листа, ленти и профили.

През 2018 год. в „Алкомет“ АД са произведени 68 334 т прокат, с 1 238 т повече в сравнение с 2017 год. Продуктите на Алкомет представляват **72.4 % от общото количество алуминиев прокат** в страната.

Валцовият прокат е с по-висок дял от пресовия и за 2018 г спрямо 2017 г този процент дори расте – от 66.8 % /33.2 % на 67.5 %/32.5 %.

Фирмата през последните 20 последователни години инвестира в нови технологии и модернизация на съществуващите мощности, увеличава продуктовата структура и навлизане на нови пазари и сектори, като строителство и архитектура, автомобилостроене и производство на опаковки.

През 2018 год. в „Алкомет” АД са направени инвестиции на стойност 58.2 млн.лева. Изпълнява се тригодишната инвестиционна програма (69 млн. лева), която включва високотехнологична 2500-тонна преса SMS HybrEx, ново поколение студено валцов стан и линия за непрекъснато леене. Това ще увеличи годишния капацитет до 100 хил.тона и разшири продуктовата гама на производството, с приоритет за автомобилостроенето.

В предприятието са преработени 7 581 т алуминиеви отпадъци (с 15.9 % повече от 2017 год.).

„ЕТЕМ България” АД произвежда различни видове алуминиеви профили и архитектурни конструкции, предимно дограми и фасадни елементи за строителството. От няколко години фирмата е сертифициран производител на изделия за автомобилостроенето, които се ползват от големите автомобилни компании в света.

„ЕТЕМ България” АД има 26.4 % дял (25 % през 2017 г.) от общото производство на алуминиев прокат. В сравнение с предходната година производството нараства с 9.1%.

За устойчивото развитие на фирмата влагат инвестиции в модернизация и разширение на мощностите, усвояване на иновативни технологии и нови продукти, ръст в капацитета и асортимента. **През изминалата 2018 год. вложените средства възлизат на 9.8 млн лева.** Инвестициите са свързани с оборудване за допълнителна обработка на профили за автомобилния сектор, в подобряване на ERP системата за управление, автоматизация и ускорена обработка на бизнес процесите и взимането на решения.

В **„ПХИ Индъстри”АД** се произведени 1205 т заварени алуминиеви тръби.

3.1.6. ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА ОТПАДЪЦИ ОТ ЦВЕТНИ МЕТАЛИ

Металите имат практически безкраен жизнен цикъл, което позволява металните отпадъци да се използват като суровина в металургичните производства, опазвайки ресурсите и природата. Тяхната преработка до крайни продукти води до подобряване на икономическите и екологични показатели на предприятията и намаляване на енергопотреблението.

Данни за общото количество на преработените отпадъци от цветни метали (в метално съдържание) за периода 2014 - 2018 год. от фирмите в структурата на БАМИ са представени в таблица 3.12.

Преработени отпадъци от цветни метали, тона

Отпадък	Общо					Разлика 2018/2017	
	2014	2015	2016	2017	2018	+/-	%
Медни	78 576	75 903	62 942	68 066	64 030	-4 036	94.1
Оловни	34 317	46 754	44 230	48 745	40 718	8 027	83.5
Цинкови	13 193	11 983	16 802	16 226	18 191	1 965	112.1
Алуминиеви	15 717	18 277	14 615	11 793	20 581	8 788	174.5
Общо от цв.метали	141 803	152 917	138 589	144 830	143 520	-1 310	99.1

Източник: Фирмени данни

Данните показват, че общото количество на преработените отпадъци през 2018 год. намалява минимално - с 1 310 тона, 0.9 %. Медните и оловните отпадъци намаляват, преработените отпадъци от цинк и алуминий се увеличават. Вложените в производството на мед са над 10 хил.тона по-малко. Същевременно преработените отпадъци при производството на меден и месингов прокат нарастват с 47 %. Цинковите отпадъци продължават да се увеличават, ръст от 12.1 %, в резултат от разширяване на технологичните възможности в цинково производство. Отпадъците в производството на олово и оловни сплави намаляват в трите предприятия с 8 027 т, като вносът на чист оловен скрап расте, но с около 25 % намаляват внесените акумулаторни отпадъци.

Алуминиеви отпадъци се влагат в производството на прокат в Алкомет АД и за алуминий вторичен на блок и сплави („Стам Трейдинг” АД, „Гес Трейдинг” ООД).

Събирането и оползотворяването на алуминиевите отпадъци в страната отчита ежегоден ръст. През 2018 г. се увеличава, както производството и износът на алуминиеви сплави на блок (почти два пъти спрямо предходната година), така и количествата на изнесените алуминиеви отпадъци са по-големи.

3.2. ТЪРГОВСКИ ОБМЕН, ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ

Цветните метали и техните продукти са борсови стоки и се търгуват по цени на световните метални борси.

На фигурите по - долу е представена динамиката в цените на основните блокови метали, които България произвежда за периода от м. януари до м. декември 2018 год., взети от официалните публикации на ЛМБ.

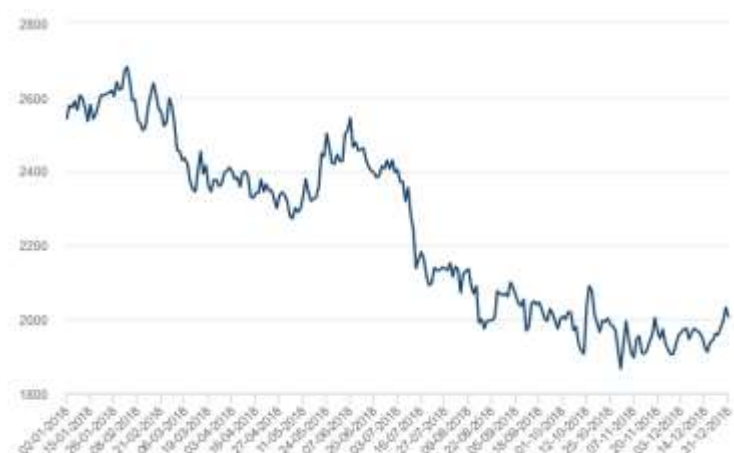
Средногодишната цена на медта на ЛМБ през 2018 год. в сравнение с нивата от 2017 г. отчита ръст от 5.8%. От цена за първо полугодие в порядъка на 7 100 - 6 750 дол./тон. в средата на годината започва спад, достигащ достига над 18 % (около 6 000 дол./тон, намаление за едногодишния период от около 1200 дол/т).

Фигура 3.11
Цени на ел. мед (USD за тон)

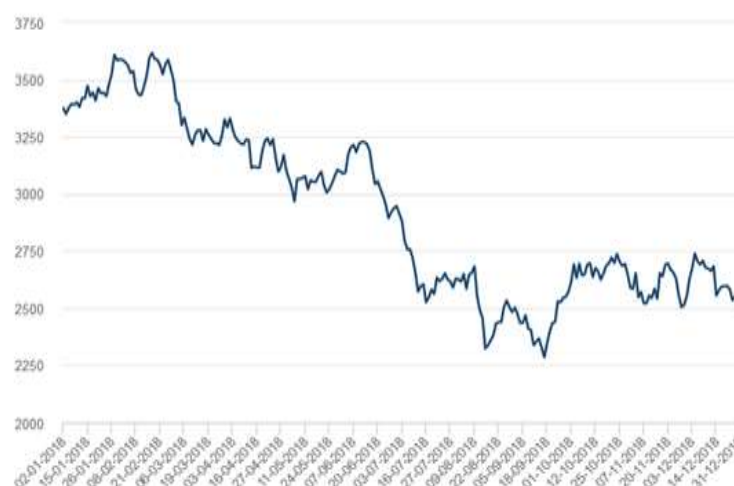
През 2018 г. в сравнение с 2017 г. средногодишната цена на оловото на ЛМБ намалява с 3.1 %. До края на II-ро трим. се движи в диапазона от 2 600 до 2400 дол./тон. След спада в средата на периода цените до края на годината се задържат на нива около 2 000 дол./тон. Разликата между максималната и минимална средно месечна цена за едногодишния период е около 650 дол/т, промяна от 25 %.

Фигура 3.12
Цени на олово (USD за тон)

Фигура 3.13
Цени на цинка (USD за тон)

Средногодишната цена на рафинирания цинк на ЛМБ през 2018 год. нараства с 1%. Цените до м. юни се движат в границите от 3000 до 3500 дол./т. След този период започва спад и към края на годината те се стабилизират на нива около 2600 дол./тон. Разликата между максималната и минимална средно месечна цена за едногодишния период е около 1100 дол/т, или над 30 %.

От изложеното по-горе следва, че динамиката в цените на базовите цветни метали през 2018 год. на ЛМБ е значителна, с тенденция към намаляване. Това оказва влияние на производството на метали и показателите на предприятията, които продават своята продукция по борсови цени.

3.2.1. ВНОС НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ

Количествата на внесените цветни метали, сплави, продукти от тях и метални отпадъци (скрап) за последните пет години са показани на таблица 3.13.

Таблица 3.13

Внос на основни цветни метали и изделия от тях, тона

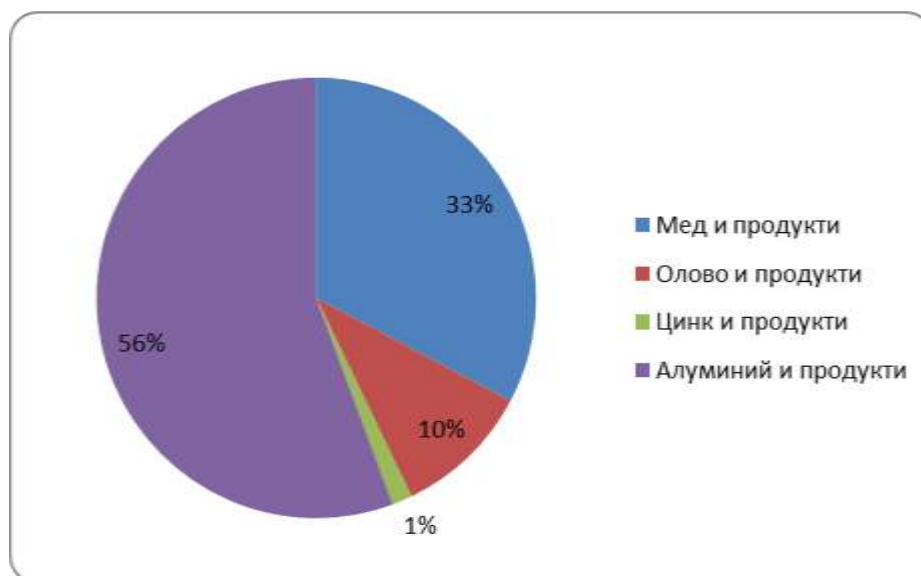
Стоки	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
						+/-	%
Мед, общо, в т.ч.	86 161	85 908	93 052	108 990	104 995	-3 995	96.3
Аноди	924	211	127	1	6	5	600.0
Католи,сплави,заготовки	13 812	12 211	20 498	38 994	36 010	-2 984	92.3
Скрап	60 453	59 728	49 543	55 299	53 031	-2 268	95.9
Пръти и профили	5 006	5 411	5 632	5 682	6 116	434	107.6
Телове	2 782	4 783	13 613	5 332	6 156	824	115.5
Ламарини и фолио	1 416	1 594	1 292	1 334	1 507	173	113.0
Тръби	1 768	1 970	2 347	2 348	2 169	-179	92.4
Олово, общо, в т.ч.	29 262	25 181	35 463	31 059	32 443	1 384	104.5
Блок и сплави	12 439	8 394	16 482	16 203	14 584	-1 619	90.0
Скрап (чист)	16 660	16 484	17 827	14 461	16 050	1 589	111.0
Прокат	163	303	1 154	395	1 809	1 414	458.0
Цинк, общо, в т.ч.	9 660	6 491	3 896	1 398	4 736	3 338	338.8
Блок и сплави	8 746	5 322	3 243	656	4 528	3 872	690.2
Скрап	504	610	148	50	4	- 46	8.0
Прокат	410	559	505	692	204	-488	29.5
Алуминий,общо, в т.ч.	135 148	150 548	158 162	171 041	178 482	7 441	104.4
Блок и сплави	94 982	108 968	116 066	123 757	133 286	9 529	107.7
Скрап	1 607	2 917	1 533	2 261	1 622	-639	71.7
Пръти и профили	16 770	17 648	19 458	22 022	18 820	-3 202	85.5
Телове	3 190	3 562	4 309	4 235	4 127	-108	97.4
Листа и ленти	11 992	10 696	9 837	10 821	13 674	2 853	126.4
Фолио	5 453	5 040	4 863	5 586	5 127	-459	91.8
Тръби	1 154	1 717	2 096	2 359	1 826	-533	77.4
Общо, тона	260 231	268 128	290 573	312 488	320 656	8 168	102.6
Стойност, млн. €	742.0	792.0	739.6	1 008.2	1 033.7	25.5	102.5
Стойност, млн. лева	1 451.3	1 549.0	1 446.5	1 971.9	2 021.7	49.8	102.5

Източник: Митническа статистика и НАП

През 2018 год. са внесени 320 656 т цветни метали и продукти от тях на стойност 2 021.7 млн. лева. В сравнение с 2017 год. вносът в натура и в стойност нараства съответно с 2.6% и 2.5%.

Структурата на вноса по стокови групи за различните цветни метали и техните продукти е представена на фиг.3.14.

Фигура 3.14

Структура на вноса по стокови групи на цветни метали и техните продукти (общо блок, прокат и скрап)

Стоковата група от алуминий и алуминиеви продукти традиционно е с най-висок относителен дял (56 %) от общия внос на цветни метали и изделия от тях и през 2018 год. бележи ръст от 4.4 %. Само **вносът на блоков алуминий** представлява 74.7 % от цялата стокова група (73 % през 2017 год.) и 41.6 % от общия внос. В сравнение с 2017 год. той нараства със 7.7 %. Използва се като суровина за добре развитото производството на алуминиеви продукти и изделия.

Вносът на **необработен алуминий и сплавите му** се осъществява както следва: от ЕС – 32.9 %, в т.ч от Гърция с 21.2% от общия внос. Доставкаите от Русия са 31 % и от Индия - около 17 %.

Вносът на **алуминиеви продукти** намалява с 3.2 %. Доставкаите от ЕС са около 55 %, 22.2 % идват от Турция, а вносът от Китай нараства до 16.1%.

Стоковата **група мед и медни продукти** е на второ място в структурата на вноса на цветни метали и продукти от тях (33%). **Медните отпадъци** представляват 50.2 % от тази група и 16.5 % от общия внос на цветни метали в страната (17.7 % през 2017 год.). От балканските страни се внасят около 53 %, от Ливан – 26.4 %

Рафинираната мед и сплавите на медна основа се внасят главно от Сърбия (44.2 %), Русия (40.1 %) и само 3.2 % от страните-членки на ЕС. Доставкаите през 2018 год. намаляват със 7.7 % в сравнение с 2017 год.

В стоковата група на оловото и оловните продукти вносът на **необработено олово (блок) и сплави** е 45 %, но през 2018 год. той намалява с 10 %. Най-големи количества са внесени от Сърбия – 44.9 % и Корея (32%), от ЕС се доставят около 7 % .

Вносът на **метални оловни отпадъци (скрап)** представлява 49.5 % от цялото количество в тази група и около 5 % от общия внос на цветни метали и продукти от тях. От Румъния идват 65.3 % от доставките, а от Гърция и Холандия по около 13 %. В сравнение с предходната година вносът на оловни отпадъци нараства с 11 %.

Вносът на **необработен цинк** през 2018 год. нараства около 7 пъти, с около 3 900 тона повече от предходната година, когато са внесени само 656 тона. Почти 100 % се внасят от страните-членки на ЕС. Най-голям доставчик е Испания с 84 % от общия внос.

3.2.2. ИЗНОС НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И НА ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЯХ

Данни за износа на цветни метали, продукти от тях и метални отпадъци (скрап) по видове за периода 2014 год. – 2018 год. са дадени в таблица 3.14.

Общият обем на износа през 2018 г. в натура е 693 417 т и на стойност 6 174.2 млн.лева. В сравнение с предходната година той **нараства с 11 133 тона (с 1.6 %), а в стойност със 135.1 млн. лева или 2.2 %**.

Структурата на износа показва, че освен нетен износител на метали (мед, цинк и олово) България произвежда и изнася значителни количества продукти от тях (профили, листа, ленти, фолио и др.) с висока добавена стойност. Ограниченото вътрешно потребление в страната и съществуването на значителни по капацитет преработвателни мощности са определящи фактори за износа на голяма част от тези крайни продукти и изделия.

През 2018 г. износът на **електролитна мед** намалява с 2.2 %. Доставките за Китай се увеличават с над 11 % и достигат 51.7 % от общия обем. В Турция се реализират 28 %, а в Италия 14.8 % от износа.

Традиционно продажбите на **меден и месингов прокат** (листа, ленти, пръти и др.) са главно за страните от ЕС (82.1 %) и в сравнение с 2017 год. той нараства с 28.6 %.

Износът на **блоково олово** намалява с 2.9 %. За Турция се насочват 61.9 % от изнесените количества, а за страните от ЕС - 33.5 %.

Таблица 3.14

Износ на цветни метали, изделия от тях и скрап, тона

Стоки	2014	2015	2016	2017	2018	Разлика 2018/2017	
						+/-	%
Мед, общо, в т.ч.	371 935	385 745	320 834	410 221	411 751	1 530	100.4
Анодна мед	116 252	118 755	75 585	146 617	135 072	-11 545	92.1
Електролитна мед	196 880	209 554	185 485	195 425	191 192	-4 233	97.8
Скрап	8 488	7 176	7 176	8 826	9 130	304	103.4
Пръти и профили	18 800	19 888	19 582	21 945	29 704	7 759	135.4
Телове	1 169	635	6 107	324	766	442	236.4
Ламарини,ленти, фолио	30 297	28 996	26 758	36 872	45 779	8 907	124.2
Тръби	49	741	141	212	108	-104	50.9
Олово, общо, в т.ч.	83 152	81 045	77 791	81 782	79 243	-2 539	96.9
Олово на блок	83 056	80 865	77 527	77 577	75 315	-2 262	97.1
Прокат	79	82	85	98	110	12	112.2
Скрап (чист)	17	98	179	4 107	3 818	-289	93.0
Цинк, общо, в т.ч.	76 609	72 535	74 044	66 398	66 951	553	100.8
Цинк на блок	60 879	62 920	73 202	65 048	66 340	1 292	102.0
Прокат	14 347	8 267	176	687	109	-578	15.9
Скрап	1 383	1 348	666	663	502	-161	75.7
Алуминий,общо, в т.ч.	112 150	111 496	114 091	123 883	135 472	11 589	109.4
Блок	7 874	7 073	4 422	5 840	11 620	5 780	199.0
Скрап	23 584	22 351	24 153	27 638	30 837	3 199	111.6
Пръти и профили	28 720	30 358	31 686	34 901	38 580	3 679	110.5
Телове	386	258	154	108	270	162	250.0
Ленти и листове	17 288	14 785	13 737	16 060	13 659	-2 401	85.0
Фолио	23 993	26 512	29 765	29 238	30 830	1 592	105.4
Тръби	10 305	10 159	10 174	10 098	9 676	-422	95.8
Общо	643 846	650 821	586 760	682 284	693 417	11 133	101.6
Стойност, млн. €	2 562.8	2 628.9	2 050.3	3 087.7	3 156.8	69.1	102.2
Стойност, млн. лева	5 012.4	5141.7	4 010.1	6 039.1	6 174.2	135.1	102.2

Източник: Митническа статистика и НАП

През 2018 год. износът на **цинк** (на блок) нараства с 2 %. Преобладават пазарите на страните от ЕС - 48.1 %, а останалото количество е насочено главно към Турция и Сърбия.

Алуминиевият прокат представлява 68.7 % от износа в стоковата група на **алуминия**. Отпадъците имат дял от 22.8 % и около 8.5 % е дялът на изнесения от преработката на отпадъци **вторичен блок и алуминиеви сплави**. Количествата през 2018 год. бележат ръст от 99 %.

През 2018 год. износът само на алуминиев прокат нараства с 2.9 %. Увеличението е значително при прътите, профилите (с 10.5 %) и алуминиевото фолио - с 5.4 %. Над 92 % от продажбите са за страни от ЕС.

Въпреки съществуващите в страната мощности за преработка на вторични метални суровини, **изнесените отпадъци от мед, олово, цинк и алуминий представляват 6.4 % от общия износ на цветни метали и продукти от тях.** Алюминиевите отпадъци и медния скрап имат най-голям дял от износа. В сравнение с 2017 год. алуминиеви отпадъци нарастват с 11.6 %, а медния скрап – с 3.4 %. Оловните отпадъци намаляват със 7 % , а цинковите с 24.3 %.

Алюминиевите отпадъци (над 82 %) се реализират в страните от ЕС. Най-големият износ на меден скрап е за Китай – 37 %, следват страните от ЕС, където се насочват 41.6 % от количествата, а в Турция отиват 17 %. Почти 100 % от износа на оловните отпадъци се реализира в Румъния, където български инвеститори имат мощности за тяхната преработка.

От таблици 3.13 и 3.14 могат да се направят следните констатации за състоянието на търговския обмен през 2018 год.:

- **Общият износ на цветни метали и продукти в натурално изражение превишава вноса на същите повече от 2 пъти и в сравнение с 2017 год. нараства с 1.6 %.** Този ръст се дължи главно на по-големите количества изнесен прокат (около 20 хил.тона);
- **Стойността на износа през 2018 год. достига 6 174.2 млн.лева и е със 135.1 млн. лева повече в сравнение с 2017 год.**
- **Вносът на цветни метали и продукти, както в натура, така и в стойност също се увеличава (с 2.5 %).** Дължи се на по-големите доставки на блоков алуминий и заготовки, необходими за нарасналото производство на алуминиев прокат.

Цветната металургия в България остава експортно ориентирана и с трайна тенденция за увеличаване износа на продукти от цветни метали с по-висока добавена стойност.

3.2.3. ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОБОРОТ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ

Обобщени данни за вноса и износа в цветната металургия в натура и стойност за дадени в таблица 3.15 и таблица 3.16.

Таблица 3.15

Външнотърговски оборот на цветни метали, тона

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018		Разлика 2018/2017	
						%	+/-	%
Внос	260 231	268 128	290 573	312 488	320 656	31.6	8 168	102.6
Износ	643 846	650 821	586 760	682 284	693 417	68.4	11 133	101.6
Общ оборот	904 077	918 949	877 333	994 772	1 014 073	100.0	19 301	101.9
Салдо	383 615	382 693	296 187	369 796	372 761		2 965	100.8

Източник: Митническа статистика и НАП

Данните от таблица 3.15 показват, че през 2018 год. количеството на изнесените цветни метали в натура надвишава два пъти тези на вноса, а външнотърговският оборот нараства с 19 301 т (1.9 %). Дължи се на реализиран ръст в износа на преработените метали - меден и алуминиев прокат, в по-малка степен на увеличените количества меден и алуминиев скрап. Расте и вносът на някои метални суровини – цинк и алуминий на блок, чист оловен скрап. Положителното търговското **салдо нараства с около 3 хил. тона.**

В стойност (табл.3.16) общият външнотърговски оборот през изминалата година също нараства - със 184.9 млн. лева (с 2.3 %), а **положителното салдо достига 4 152.5 млн.лева.** Това е най-висок резултат за посочения петгодишен период и има висок принос за намаляване на отрицателното салдо от общия външнотърговския стоков оборот на България.

Таблица 3.16

Външнотърговски оборот на цветни метали, млн.лева

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018		Разлика 2018/2017	
						%	+/-	%
Внос	1 451.3	1 549.0	1 446.5	1 971.9	2 021.7	24.7	49.8	102.5
Износ	5 012.4	5 141.7	4 010.1	6 039.1	6 174.2	75.3	135.1	102.2
Общ оборот	6 463.7	6 690.7	5 456.6	8 011	8 195.9	100.0	184.9	102.3
Салдо	3 561.1	3 592.7	2 563.6	4 067.2	4 152.5		85.3	102.1

Източник: Митническа статистика и НАП.

3.2.4. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И ПРОКАТ

Данни за реализацията на продукцията на българските производители на цветни метали по видове и продукти от тях за периода 2014 – 2018 г. са отразени в таблица 3.17.

Реализация на цветни метали и прокат, тона

Стоки	Реализация	2014	2015	2016	2017	2018
Анодна мед	Местен пазар	-	-	-	-	-
	Износ	116 209	118 573	70 793	146 617	129 865
	Общо	116 209	118 573	70 793	146 617	129 865
Електролитна мед	Местен пазар	35 166	28 006	29 033	21 315	32 378
	Износ	191 383	208 150	185 006	207 252	191 321
	Общо	226 549	236 156	214 039	228 567	223 699
Олово и сплави	Местен пазар	20 611	21 473	27 838	26 293	27 787
	Износ	72 355	75 714	72 411	75 157	74 018
	Общо	92 966	97 187	100 249	101 450	101 805
Цинк и сплави	Местен пазар	17 681	12 692	6 690	6 717	6 569
	Износ	55 952	57 618	70 615	63 734	66 766
	Общо	73 633	70 410	77 305	70 451	73 335
Прокат от ТЦМ	Местен пазар	1 450	1 563	1 619	1 403	1 175
	Износ	62 999	55 890	56 174	70 145	78 668
	Общо	64 449	57 453	57 793	71 548	79 843
Алуминиев прокат	Местен пазар	7 537	8 616	8 054	7 145	7 112
	Износ	76 437	73 931	78 553	82 045	83 626
	Общо	83 974	82 547	86 607	89 190	90 738

Източник: Фирмени данни

При електролитната мед 85.5 % от продажбите се реализират на външни пазари и 14.5 % остават за вътрешно потребление. Доставка за местния пазар се увеличават с 11 063 т, респективно вносът на катодна мед намалява.

От реализацията на **олово** и оловни сплави за външните пазари се насочват 72.7 % от продажбите, а за местния пазар - 27.3 %. В сравнение с 2017 год. продажбите на местния пазар нарастват с около 2 %, има спад в износа.

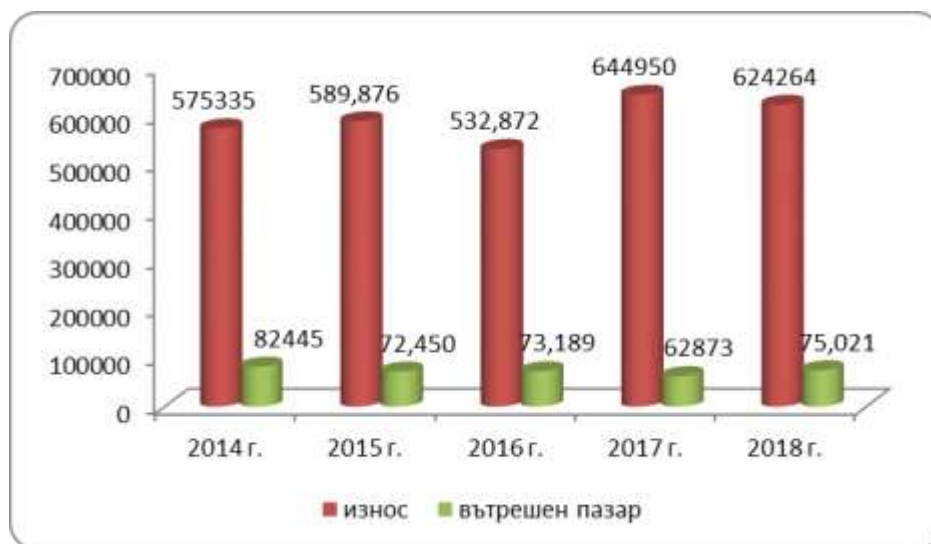
Изнесенният блок **цинк** се увеличава с около 3 хил.т и той представлява 91 % от общата продукция, а на местния пазар се реализират 9 %.

През 2018 год. **проката от ТЦМ** за вътрешния пазар намалява и заема само 1.5 % от реализацията. Продукцията се насочва предимно за износ, който нараства с 11.6 % и представлява 98.5 % от общия обем.

При **алуминиевия прокат** реализацията на вътрешния пазар за последните две години не се променя, от увеличеното производство расте износа. Съотношението местен към външен пазар се запазва - 7.8% / 92.2 %.

Количествата на общите продажби на цветни метали и прокат от тях за последните пет години са представени на фиг.3.15.

Фигура 3.15

През 2018 год. общите продажби на местния пазар нарастват до 10.7 % от реализираните продукти (съответно 8.9 % през 2017 год.). Останалите количества, които са 624,3 хил.тона, с дял от 89.3% се изнасят (91.1 % са изнесените през 2017 год. цветни метали).

Фиг.3.16 показва, че цветната металургия в България е сектор с ярко изразена експортна ориентация, тъй като износът многократно превишава продажбите на местния пазар.

3.2.5. ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЦВЕТНИ МЕТАЛИ И СПЛАВИ

Реалното вътрешно потребление (РВП) е определено на основа реализираните продажби на вътрешния пазар (данни на българските производители) и вносът на същите по информация от Агенция Митници и НАП. За периода от 2014 год. до 2018 год. РВП е дадено в таблица 3.18 и представено на фиг.3.17.

При базовите цветни метали (мед, олово и цинк) 55.1 % от вътрешното потребление се покрива от националното производство (49.4 % през 2017 г.), а 44.9 % е делът на вносните метали.

Таблица 3.18

Реално Вътрешно Потребление (РВП) на цветни метали и прокат, тона

Стоки	Произход	2014	2015	2016	2017	2018	
							%
Електролитна мед	Местно произв.	35 166	28006	29 003	21 315	32 378	47.3
	Внос	13 812	12211	20 498	38 994	36 010	52.7
	Потребление	48 978	40217	49 501	60 309	68 388	100.0
Олово	Местно произв.	20 611	21473	27 793	26 293	27 787	65.6
	Внос	12 439	8394	16 482	16 203	14 584	34.4
	Потребление	33 050	29867	44 275	42 496	42 371	100.0
Цинк	Местно произв.	17 681	12692	6 690	6 717	6 569	62.9
	Внос	8 746	5322	3 243	656	3 872	37.1
	Потребление	26 427	18 014	9 933	7 373	10 441	100.0
Прокат от ТЦМ	Местно произв.	1 450	1563	1 619	1 403	1 175	6.5
	Внос	11 545	14 620	24 543	15 783	17 961	93.5
	Потребление	12 995	16 183	26 162	17 186	19 136	100.0
Алуминиев прокат	Местно произв.	7 537	8616	8 054	7 145	7112	14.1
	Внос	38 559	38663	40 563	45 023	43 574	85.9
	Потребление	46 096	47 279	48 617	52 168	50 686	100.0

Източник: Митническа статистика и НАП (за вноса) и фирмени данни (за реализацията в страната).

При електролитната мед РВП се увеличава с 13.4 %, обяснимо със значителния ръст в производството на продукти от мед и медни сплави.

РВП на оловото се запазва на нивото от предходната година, а при цинка се наблюдава ръст от над 40 %, за сметка на увеличените количества от внос.

През 2018 год. реалното потребление на прокат от ТЦМ нараства с 11.3 %. Потребностите се задоволяват за сметка на увеличения внос, а доставките от местните производители намаляват. Делът на местното производство е само 6.5 %. От внос се задоволяват 93.5 % от потребностите.

РВП на алуминиев прокат се задоволява предимно чрез внос. През 2018 год. потребностите на страната намаляват с 4.7 %. Доставките от местните производители за вътрешния пазар са на нивото от предходната година, но вносът е с около 1 500 т по-малък.

Видимото потребление (ВП) е друг показател, които е определен като от сумата на производството и вноса се изважда износа на същата продукция. Данните за ВП на цветни метали и прокат от тях за 2018 год. е представено в таблица 3.19.

**Видимо потребление на цветни метали и прокат
през 2018 год., т**

Стоки	П	В	И	ВП
Електролитна мед	224 098	36 010	191 192	68 916
Олово, вкл.сплави	102 808	14 584	75 315	42 077
Цинк, вкл.сплави	75 150	4 528	66 340	13 338
Прокат от ТЦМ	80 539	17 961	76 576	21 924
Алуминиев прокат	94 424	43 574	93 015	44 983

*Източник: Митническа статистика (за вноса и износа)
и фирмени данни за производството.*

Данните за ВП и РВП показват, че потребностите на българската индустрия и реализацията на вътрешния пазар са значително под капацитета на съществуващите мощности и обема на произвежданите основни цветни метали и метални продукти. Това определя големия експортен потенциал на българската цветна металургия.

Направените през годините инвестиции и подходящото реструктуриране на предприятията доведоха до устойчиво развитие и конкурентоспособност на международните пазари. Секторът е нетен износител с висок принос в показателите на българския износ.

ЧЛЕНОВЕ И РЪКОВОДСТВО НА БАМИ

РЕДОВНИ ЧЛЕНОВЕ

„Металко България” ЕАД

- „Стомана Индъстри” АД

- „София Мед” АД

- „Етем България” АД

„Промет Стиил” ЕАД

„Еврометал” ООД

- „ВМВ Метал” ООД

- „ЛКМК” ЕООД

„ЕЛ БАТ” АД

„ЗГП” ООД

„Берг Монтана Фитинги” ЕАД

„ИПО” ООД

„Чугунолеене Първомай” АД

„Полиметимпортекспорт” ООД

„Кометех” ООД

„Рудметал” АД

„Огняново К” АД

„Горубсо - Кърджали” АД

„Оргфактор” ЕООД

„Гес Трейдинг” ООД

„Аурубис България” АД

„Алкомет” АД

„КЦМ 2000” АД

- „КЦМ ” АД

- „КЦМ Технолоджи” ЕООД

- „КЦМ Трейд” АД

- „КЦМ Индустриален сервиз” ЕООД

- „Металургремонт 21” АД

„Металснаб България” АД

„ЕМЦ Дистрибушън” ООД

„Монбат Рисайклинг” ЕАД

„Шамот Ел Пе 2007” ООД

„Ел Стомана” ООД

„Рефран” ООД

„Стам Трейдинг ” АД

„ДЦМ 1” ООД

„Армекс Трейд” ЕООД

„Комотек-Ко” ООД

„Ковинтрейд България” ЕООД

„Лайер“ ЕООД

АСОЦИИРАНИ ЧЛЕНОВЕ

Химико-технологичен и металургичен университет, София

Технически университет, София

Русенски технически университет „Ангел Кънчев”, Русе

ЧЛЕНОВЕ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ, ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА:

„Аурубис България” АД

„Еврометал” ООД

„Металко България” ЕАД

„Металснаб България” АД

„Огняново - К” АД

„Горубсо - Кърджали” АД

„ЗГП” ООД

„Полиметимпортекспорт” ООД

„Алкомет” АД

„Рефран” ООД

„КЦМ 2000” АД

„Промет Стиил” ЕАД

„Монбат Рисайклинг” ЕАД

„Шамот ЕЛ ПЕ 2007” АД

„ЕМЦ Дистрибушън” ООД

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС – АНТОН ПЕТРОВ

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР – Политими Паунова

АДРЕС НА УПРАВЛЕНИЕ:

1309 София,

бул. Александър Стамболийски 205

Тел./Факс: 02 920 37 39, 02 920 40 47

Е-mail: bami@bami.bg

Уеб сайт: www.bami.bg